

ym 30 gr. e.

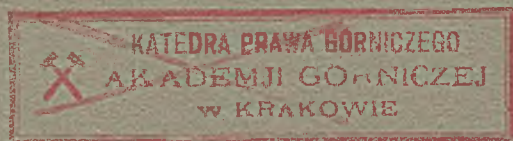
PRZEMYSŁ NAFTOWY

DWUTYGODNIK

P. 2453/33

*S.S. Projekt nowej ustawy
naftowej*

ZESZYT 17

ROCZNIK VIII

1 9 3 3

WYDAWANY PRZEZ KRAJOWE TOWARZYSTWO NAFTOWE WE LWOWIE

Treść:

1. s. s.: „Nowy projekt polskiej ustawy naftowej“	Str. 457
2. Dr. St. Olszewski: „Problem grupowania obszarów naftowych w Karpatach polskich oraz przegląd produkcji kopalń ropy i gazu ziemnego tych obszarów w latach 1896, 1906, 1910, 1913, 1922, 1930, 1931 i 1932“	„ 465
3. Inż. T. Welfeld: „Zbyt mało silników spalinowych w wiertnictwie“	„ 470
4. Przegląd prasy	„ 471
5. Dział sprawozdawczy	„ 473
6. Dział gospodarczy	„ 474
7. Przegląd statystyczny	„ 475
8. Wiadomości bieżące	„ 478
9. Przegląd zagraniczny	„ 480

Table des matières:

1. s. s.: „Nouveau projet de la loi pétrolifère polonaise“	Page 457
2. Dr. St. Olszewski: „Problème de groupement des champs pétrolifères dans les Carpathes Polonaises“	„ 465
3. Ing. T. Welfeld: „Trop peu de moteurs à combustion dans les forages“	„ 470
4. Revue de la presse	„ 471
5. Documentation	„ 473
6. Revue économique	„ 474
7. Revue statistique	„ 475
8. Chronique courante	„ 478
9. Revue étrangère	„ 480

Inhalt:

1. s. s.: „Das neue Projekt des poln. Naphtagesetzes“	Seite 457
2. Dr. St. Olszewski: „Gruppierung der Rohölgebiete in poln. Karpatengebirge“	„ 465
3. Ing. T. Welfeld: „Zu wenig Verbrennungsmotoren auf den Rohölgruben“	„ 470
4. Pressestimmen	„ 471
5. Referate	„ 473
6. Ekonomische Rundschau	„ 474
7. Statistische Nachrichten	„ 475
8. Kleine Nachrichten	„ 478
9. Ausländische Kronik	„ 480

Od Redakcji.

REKOPISY przeznaczone dla Redakcji wykonywać należy zawsze na jednej stronie arkusza zwykłego papieru, z odstępem między wierszami szerokości około 15 mm, pismem wyraźnym, możliwie maszynowym.

Rękopisów Redakcja nie zwraca.

RYUNKI techniczne sporządzone być winny czarnym tuszem na kalce lub białym papierze rysunkowym. Opisywanie rysunków wykonywać należy zawsze zwykłym ołówkiem, a nie tuszem.

FOTOGRAFJE wykonane być winny w odbitkach czarnych na błyszczącym papierze. W razie braku odbitek nadsyłać można klisze lub filmy.

PRACE ORYGINALNE, REFERATY I ARTYKUŁY obejmować winny wraz z rysunkami 4 do 5 stron druku (1 strona druku obejmuje około 6.000 liter). Tematy obszerniejsze dzielić zatem należy, o ile możliwości, na dwa lub więcej artykułów mniejszych rozmiarów.

Na końcu każdego artykułu umieścić należy krótkie zestawienie treści w języku polskim, a o ile możliwości także w języku francuskim, niemieckim lub angielskim.

ODBITEK z artykułów dostarczamy autorom bezpłatnie w ilości 25 egzemplarzy, ilości większych po cenie kosztów własnych. Odbitek żądać należy zaopatrując rękopis odpowiednią uwagą.

PRZEDRUK dozwolony z podaniem źródła.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

DWUTYGODNIK

WYDAWANY NAKŁADEM KRAJOWEGO TOW. NAFTOWEGO WE LWOWIE

Rok VIII

10 lipca 1933 r.

Zeszyt 17

Komitet Redakcyjny: J. ARNICKI, Dr. St. BARTOSZEWICZ, Prof. Inż. Z. BIELSKI, K. KOWALEWSKI, Dr. T. MIKUCKI, Inż. W. J. PIOTROWSKI, Prof. Dr. W. ROGALA, Dr. St. SCHAETZEL, Inż. St. SULIMIRSKI, Dr. St. UNGER, Dr. I. WYGARD, Cz. ZAŁUSKI oraz STOW. POL. INŻ. PRZEM. NAFT.

REDAKTOR ODPOWIEDZIALNY: Dr. St. SCHAETZEL.

Nowy projekt polskiej ustawy naftowej

Trwające od szeregu lat prace nad kodyfikacją polskiego prawa naftowego zakończone zostały w miesiącu sierpniu b. r. ogłoszeniem rządowego projektu ustawy naftowej, który w odróżnieniu od stosowanej dotychczas od r. 1884 zasady przynależności (akcesji) podziemnych złóż żywic ziemnych do własności powierzchni gruntu, — opiera się w zasadzie na systemie woli górniczej w połączeniu jednak z systemem koncesyjnym.

Ogłoszony właśnie i do zaopinowania rozesłany projekt ustawy naftowej zmienia wprawdzie odnośnie ustawodawstwo wszystkich byłych zaborów, praktycznie jednak stosuje się to jedynie do byłego zaboru austriackiego, złoza bowiem żywic ziemnych występują dotychczas w ilości, nadającej się do eksploatacji, jedynie na Podkarpaciu, t. j. w województwach południowych, na obszarze podlegającym galicyjskiej kraj. ust. naft. z r. 1908.

„Akcesja“ i „Regale“.

Ustawodawstwo górnicze w ogólności, a naftowe w szczególności, oparte być może, bądź na połączeniu własności podziemnych złóż minerałów kopalnych, w tym wypadku żywic ziemnych, z własnością powierzchni gruntu, i w takim razie mówimy o zasadzie „akcesji“, czyli przynależności gruntowej, — bądź też na wyłączeniu złóż podziemnych z rozporządzalności właściciela powierzchni gruntu, w którym to wypadku znajduje zastosowanie zasada „regale“.

W wypadku pierwszym, t. j. akcesji gruntowej, posiada właściciel gruntu nieograniczone prawo rozporządzania minerałami, znajdującymi się w obrębie gruntu, będącego jego własnością, t. zn. prawo poszukiwania i eksploatacji złóż mineralnych, względnie możność dowolnego odstępowania tego prawa osobom trzecim, na warunkach, ułożonych w drodze wzajemnego porozumienia się.

W wypadku drugim, t. j. w wypadku zastosowania zasady „regale“, traci właściciel gruntu prawo własności złóż podziemnych na rzecz państwa, które eksploatować je może samo, bądź też oddawać do eksploatacji osobom trzecim, a właściciel gruntu uzyskuje jedynie prawo do odszkodowania za powierzchnię gruntu, zajęta bezpośrednio pod zakład górniczy, a niekiedy także niewielki udział w uzyskanej produkcji. W wypadku tym rozróżniamy jeszcze system „koncesyjny“, przy którym poszukiwanie i eksploatacja minerałów odbywać się może jedynie za każdorazowym osobnym zezwoleniem ze strony państwa, udzielanem pod warunkami określonymi szczegółowo w akcie koncesyjnym, — od systemu „woli, czyli swobody górniczej“, w którym to wypadku prawo do eksploatacji kopalni uzyskuje osoba, która minerał odnośny pierwsza odkryła, i uczyniła pozatem zadość tym tylko obowiązkom natury materialnej i formalnej, które ustawa górnicza już zgóry przepi-suje.

Prawo naftowe w b. Galicji.

Dotychczasowy rozwój ustawodawstwa naftowego na terenie b. Galicji jest w rzeczywistości walką o zastosowanie systemu „regale“ względnie systemu „akcesji gruntowej“ w prawie naftowym.

W chwili zaboru tej części dawnego państwa polskiego, z której utworzona została późniejsza Galicja, zastosowana została na tym obszarze t. zw. maksymiljańska ustawa górnicza z r. 1573, wprowadzająca w odniesieniu do wszystkich minerałów kopalnych zasadę regale. W odniesieniu do przemysłu naftowego nie miała ustawa ta żadnego praktycznego znaczenia, poza nieznacznymi bowiem próbami eksploatacji ropy naftowej w pierwszych latach dziewiętnastego wieku, przemysł naftowy praktycznie wówczas jeszcze nie istniał. Toteż bez zna-

czenia pozostały również orzeczenia Izby Nadwornej z r. 1810, uznające olej skalny, w odróżnieniu od wosku, asfaltu i smoły ziemnej, za przynależność gruntową, oraz rozporządzenia z r. 1838 i 1848, przywracające w odniesieniu do ropy naftowej zasadę regale.

Wpływ faktyczny na losy przemysłu naftowego uzyskała dopiero powszechna ustawa górnicza, ogłoszona w r. 1854, ustawa ta bowiem zbiegła się — w epoce powstania wynalazku Łukasiewicza i założenia pierwszych kopalń i dystalarni ropy naftowej, — z rzeczywistymi początkami galicyjskiego przemysłu naftowego. Wymienioną ustawą górniczą zaliczona została ropa naftowa do „minerałów zastrzeżonych“, a eksploatacja jej uzależniona została w ten sposób od polityki centralnych władz austriackich. Wówczas to rozpoczyna się zarówno na terenie Sejmu galicyjskiego, jak i wiedeńskiej Rady Państwa, walka o zasadę prawną, na której oprzeć się ma w przyszłości przemysł naftowy. W motywach prowadzonej wówczas walki podkreślić należy zarówno moment egoistycznie, przez właścicieli ziemskich, pojętej obrony własnego bezpośredniego interesu materialnego, jak też słuszną i dodatnią chęć wyemancypowania produkcji ropy naftowej z wpływów niechętnego nam rządu centralnego, a wyrazem jej jest uchwała Sejmu powzięta w r. 1861, wzywająca rząd centralny do zwolnienia ropy naftowej spod regalu.

Najwyższe postanowienie z r. 1862 orzeka też faktycznie, że ropa i smoła ziemna stanowią będą przynależność gruntu, o ile służą do wyrobu oleju świetlnego. Orzeczenie to nie rozwiązało jednak ostatecznie zasady ustawodawstwa naftowego. Lata następne przynoszą znowu usiłowania rządu austriackiego, zmierzające do ponownego podporządkowania minerałów żywiczych powszechnej ustawie górniczej, zdecydowane jednak stanowisko Sejmu galicyjskiego i wzrastające wpływy Koła Polskiego w Wiedniu z jednej strony, a równocześnie niewielkie jeszcze znaczenie produkcji naftowej z drugiej, — są powodem ostatecznego ustępstwa rządu austriackiego, i uchwalenia przez parlament wiedeński ustawy naftowej w r. 1884, stanowiącej podstawę dla państwowej ustawy z r. 1907, i krajowej ustawy z dnia 22 marca 1908 r. obowiązującej do dnia dzisiejszego.

Powody reformy prawa naftowego.

Motywy wieloletniej walki, prowadzonej o zasady prawne, na których oprzeć się miał przemysł naftowy, były, — poza egoizmem materialnym ówczesnego ziemiaństwa, — także względy dodatnie, a w szczególności chęć uratowania przemysłu naftowego dla kapitału krajowego, utrudnienie inwazji obcych wpływów, a wkońcu możliwe uniezależnienie się od polityki gospodarczej rządu zaborczego.

Dziś stwierdzić możemy, że ustawa naftowa z takim trudem wywalczona, żadnego z tych zadań nie spełniła.

Toteż oddawna odczuwana już była potrzeba takiej reformy prawa naftowego, aby obecne bolączki kopalnictwa naftowego usunąć, i umożliwić mu na przyszłość swobodny rozwój.

Projekt ustawy naftowej, z którym się obecnie mamy zapoznać, opracowany został w Ministerstwie Przemysłu i Handlu na podstawie elaboratu, przygotowanego poprzednio przez Wyższy Urząd Górniczy w Krakowie. Przygotowanie omawianego projektu poprzedzone zostało pracami, przeprowadzonymi w ciągu ostatnich lat zarówno przez Rząd, jak i zrzeszenia przemysłowe, a w szczególności wymienić tu należy ankietę, przeprowadzoną w r. 1925 przez Krajowe Towarzystwo Naftowe na podstawie uchwały Państwowej Rady Naftowej z dnia 14 maja 1924 r., drugą ankietę pisemną, przeprowadzoną w latach 1926 i 1927 przez Krajowe Towarzystwo Naftowe, ankietę ustną Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 28 lutego 1927 r., oraz uchwały powzięte przez Krajowe Towarzystwo Naftowe w r. 1927 w wyniku przedyskutowania też, przedstawionych w tej sprawie przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Zasada regalu w nowym projekcie.

Opierając się na systemie regalu, a w szczególności na „woli górniczej“, spaconej zresztą przez instytucję rezerwatów państwowych, tworzy omawiany projekt zdecydowany wyłom w obowiązującej dotychczas zasadzie przynależności praw naftowych do własności powierzchni gruntu, i narusza niewątpliwie abstrakcyjnie pojęte prawo własności.

Przy bliższym rozważeniu tej sprawy okazuje się jednak, że zarzut ten nie jest jeszcze sam przez się decydujący, ostatecznie bowiem dziesiątki lat wprowadzają w interesie publicznym coraz liczniejsze wyjątki w bezwzględnie pojętym poszanowaniu prawa własności, jak wywłaszczenie na budowę dróg, kolei i innych obiektów użyteczności publicznej, reforma rolna z wszelkimi jej konsekwencjami, ustawa o ochronie lokatorów, całe ustawodawstwo kryzysowe i t. p. Jako ważny argument wymienić tu również można uświęconą już zasadę ustawy górniczej, obowiązującej na obszarze całego naszego państwa, gdzie wszystkie minerały o ogólniejszym znaczeniu wyjęte są z rozporządzalności właściciela gruntu, i nikomu nie przychodzi nawet na myśl, aby z tego tylko tytułu czuć się pokrzywdzonym, lub rościć sobie do kogokolwiek pretensje. Jest rzeczą jasną, że bez względu na stosowaną zasadę prawną, złoża minerałów podziemnych, wymagających eksploatacji przemysłowej, nie mogą w interesie ogółu podlegać zupełnie dowolnej i niczem nie ograniczonej decyzji właściciela powierzchni gruntu, i że eksploatawać je winien bez przeszkód przede wszystkim ten, kto posiada potrzebną ku temu inicjatywę, wiadomości fachowe i kapitał, nawet w tym wypadku, gdyby zasada akcesji w przyszłości mogła być utrzymana.

Powszechne prawo górnicze.

Obecny projekt ustawy naftowej opracowany został w ramach i na podstawie obowiązującego już nowego polskiego prawa górniczego z r. 1930 (Dz. U. Nr. 85/1930). Równocześnie jednak odbiega projekt ten w wielu miejscach od prawa górniczego, bądź zmieniając częściowo jego postanowienia, bądź też uzupełniając je osobnymi instytucjami i postanowieniami, w wypadku, gdy szczególne warunki poszukiwania i eksploatacji złóż naftowych tego wymagają. Równocześnie jednak wprowadza projekt szereg postanowień mniej potrzebnych, przeciwnych nawet zasadzie, na której się opiera, a mających niekiedy nawet cechy niepożądanego eksperymentu.

Prawo górnicze wydziela w art. 1 górnictwo naftowe, jako dział odrębny i postanawia, że „przepisy specjalnej ustawy normują prawo własności co do żywic ziemnych i uprawnienia do ich poszukiwania i wydobywania“, — zaś ustawa naftowa określa jako należące do jej zakresu działania: „żywice ziemne (minerale bitumiczne t. j. węglowodory we wszystkich stacjach skupienia), a w szczególności olej skalny (olej ziemny, ropa naftowa), gazy ziemne, wosk ziemny (ozokeryt), asfalt, jakoteż minerale, nadające się do technicznego uzyskania z nich żywic ziemnych, o ile do tego celu są używane (łupki bitumiczne i t. p.)“. Olej skalny i gaz ziemny uważa się za jeden minerał, o ile szczególne przepisy nie zawierają odmiennych postanowień.

Wymienione wyżej minerale podlegają woli górniczej, czyli stają się przedmiotem własności górniczej w „drodze nadania przez państwo“.

Poszukiwanie górnicze.

Poszukiwanie żywic ziemnych odbywa się zasadniczo na podstawie przepisów prawa górniczego. Poszukiwać ich może każdy, kto zdolny jest do nabywania własności górniczej, t. zn. kto w myśl ogólnie obowiązujących przepisów nabywać może własność nieruchomości. Ograniczenia dotyczą jedynie urzędników władz górniczych i Państwowego Instytutu Geologicznego, oraz cudzoziemców.

Ustawa wymienia w osobnych artykułach obszary, na których nie wolno prowadzić poszukiwań górniczych, względnie, na których poszukiwania prowadzone być mogą za osobnym zezwoleniem. Poza tem Rada Ministrów zabronić może poszukiwań górniczych na pewnych obszarach ze względu na interes publiczny. Poszukujący minerałów żywiczych korzysta z szeregu uprawnień, przysługujących w myśl projektu ustawy właścicielowi pola górniczego, równocześnie jednak podlega nadzorowi ze strony władz górniczych, i odpowiada za wszelkie szkody, powstałe wskutek robót poszukiwawczych we własności gruntowej i w jej przynależnościach. Przepisy powyższe, oparte zresztą w całości na prawie górniczym, odnoszą się również, z małymi tylko zmianami, do wstęp-

nych robót poszukiwawczych, mających na celu zbadanie budowy geologicznej pewnego obszaru.

Instytucją nową, nieznaną polskiemu prawu górniczemu, jest wylączność prawa poszukiwania, przysługująca osobie, która roboty poszukiwawcze przeprowadza zapomocą wiercenia o popędzie mechanicznym, albo zapomocą szybu, sztolni lub chodnika. Poszukiwacz taki ma prawo zgłosić u władz górniczych wyłączne pole poszukiwawcze o obszarze 250 ha, względnie, jeśli pole powstać ma w odległości przynajmniej 20 km od będących w ruchu kopalni naftowych lub robót poszukiwawczych, o obszarze 500 hektarów. Pole poszukiwawcze posiadać może kształt dowolny, stanowić jednak musi zamkniętą całość i nadawać się do prawidłowego i samoistnego wydobywania minerałów.

Urząd górniczy przeprowadza dochodzenia i w razie braku przeszkód zatwierdza zgłoszenie.

Zatwierdzenie zgłoszenia nadaje zgłaszającemu w obrębie danego pola wyłączne prawo poszukiwania zgłoszonego minerału żywicznego i ubiegania się o nadanie własności górniczej tegoż minerału.

Wyłączne pole poszukiwawcze ważne jest przez rok od daty zatwierdzenia zgłoszenia i przedłużone być może przez władze górnicze na lata następne, nawet do lat siedmiu, pod warunkiem, że roboty poszukiwawcze prowadzone będą w sposób należyty i odpowiadający celowi.

Przenoszenie własności wyłącznego pola poszukiwawczego nie zostało w projekcie ograniczone, a forma przeniesienia nie została bliżej określona.

Rezerwy państwowe.

Jako instytucję nieznaną powszechnemu prawu górniczemu i nieprzewidzaną poprzednimi projektami ustawy, wprowadza obecny projekt rezerwy państwowe. Rezerwat państwowy powstaje w ten sposób, że po uzyskaniu przez poszukiwacza nadania pola górniczego, obejmującego zawsze tylko część obszaru poszukiwawczego, uznana być może pozostała po nadaniu część wyłącznego pola poszukiwawczego za państwowy rezerwat naftowy. Rezerwat taki ma charakter prawny wyłącznego pola poszukiwawczego, niezwiązany jednak żadnymi terminami ani obowiązkami, a Minister Przemysłu i Handlu może prawa, wynikające z rezerwatu, przenosić na osoby trzecie pod warunkami „ustalonymi w odrębnych umowach“. W projekcie nie określono, czy umowy dotyczące przeniesienia wymienionych praw mają charakter umów prywatno-prawnych, zawartych ze Skarbem Państwa, czy też odstąpienie tych praw będzie miało charakter aktu publiczno-prawnego. Projekt nie wyjaśnia również, czy do pól naftowych, utworzonych z rezerwatów państwowych, odnosić się będą przepisy działu III rozdział II o nadaniu, oraz działu VIII rozdział I

o obowiązku utrzymania ruchu ciągłego w polu górniczym.

Z porównania cyfr, dotyczących wielkości wyłącznego pola poszukiwawczego, (250 ha) oraz obszaru pola górniczego, na którym nadana być może własność górnicza, (40 ha, 70 ha, i 100 ha, w zależności od przyjętych obowiązków wiertniczych) wynika, że przez wprowadzenie rezerwatów państwowych zachwiana została w odniesieniu do większości przyszłych terenów naftowych zasada woli górniczej, a w jej miejsce wprowadzony został system koncesyjny, sprzeczny z dotychczasowymi oświadczeniami rządowymi, z opiniami wydanymi przez zrzeszenia gospodarcze i przeprowadzone dotychczas ankiety, — a co najważniejsze, sprzeczny z art. 1 samego projektu, który wyraźnie powiada, że minerały żywiczne podlegają woli górniczej.

Wprowadzony w ten sposób do projektu ustawy system rozporządzania terenami naftowymi jest niewątpliwie gorszy od zdecydowanego i wyraźnie w ustawie zadeklarowanego systemu koncesyjnego, w ustawach bowiem górniczych, opartych na tym systemie, określa ustawodawca już zgóry, w ogólnych przynajmniej ramach, warunki nadawania koncesyj, podczas gdy przy sposobie obecnie zaprojektowanym pozostawione zostało niezwykle szerokie pole zupełnej i żadnymi przepisami ani zasadami niekrępowanej i nieograniczonej dowolności.

Nadanie własności górniczej.

Postanowienia ogólne, dotyczące powstania własności górniczej, a w szczególności nadania, scalania, podziału i wymiany pól górniczych, opierają się na postanowieniach powszechnego prawa górniczego. Rozdział ten określa sposób powstania własności górniczej, definicję pola górniczego, obowiązek wpisania każdego pola w odrębnym wykazie hipotecznym i t. p.

Warunkiem uzyskania nadania własności górniczej jest odkrycie minerału w jego naturalnym złożu, w jakości i przypuszczalnej ilości, które jego eksploatację czynią gospodarczo możliwą, oraz zgłoszenie odkrycia u władz górniczych. Zgłoszenie, odpowiadające pod względem materialnym i formalnym przepisom ustawy naftowej, daje niepodzielne prawo do uzyskania własności górniczej drogą nadania.

Nadanie następuje po przeprowadzeniu formalnego, ustawą przewidzianego postępowania, w drodze orzeczenia, wydanego przez władze górnicze.

Pole górnicze stanowić musi zamkniętą całość. Pole otrzymać może kształt dowolny, najmniejsza jego szerokość nie może jednak wynosić mniej niż 250 m a w każdym razie obejmować musi całą przypuszczalną szerokość złoża. Punkt odkrycia minerału musi się znajdować w obrębie pola górniczego, a odległość każdego punktu granicy pola od punktu odkrycia nie może wynosić mniej niż 100 m przy nadaniach na olej skalny, wosk ziemny i asfalt, a 250 m przy nadaniach na gaz ziemny i inne minerały żywiczne.

Pole górnicze składa się z miar górniczych, których obszar nie może być większy jak 10 ha. Projekt ustawy nie określa kto, kiedy i w jaki sposób decyduje o ilości i obszarze miar górniczych.

Obszar pola górniczego określony został w projekcie w sposób, uzależniony od odkrycia poszczególnych minerałów żywicznych:

1) zgłaszający odkrycie ropy naftowej (i gazu ziemnego) ma prawo ubiegać się o nadanie pola górniczego o obszarze 40 ha, 70 ha, względnie 100 ha, pod warunkiem prowadzenia na tem polu ciągłego ruchu wiertniczego jednym, dwoma, względnie trzema żórawiami wiertniczymi;

2) zgłaszający odkrycie samych gazów ziemnych (ewentualnie z nieznaczną ilością ropy) ubiegać się może o nadanie pola górniczego o obszarze do 300 ha;

3) zgłaszający odkrycie wosku ziemnego lub asfaltu — do 100 ha;

4) zgłaszający odkrycie innych minerałów bitumicznych — do 200 ha.

Odkrycie dokonane w odległości conajmniej 20 km od będących w ruchu kopalń danego minerału daje prawo ubiegania się o nadanie pola, obejmującego obszar podwójny.

W przepisie, dotyczącym obszaru pola, nadanego na gaz ziemny, zachodzi drobne nieporozumienie, przewidziany bowiem obszar 300 ha stoi w sprzeczności z obszarem 250 ha, przewidzianym dla wyłącznego pola poszukiwawczego.

Pewną wątpliwość budzą określone tu obszary pól naftowych ze względu na obliży wiertnicze, obszary te bowiem są w stosunku do obliży zbyt małe, względnie obliży w stosunku do obszaru pól zbyt wielkie, a pozatem obowiązki te, jako zupełnie niezróżniczkowane, okazać się mogą niewykonalne na terenach, wymagających wierceń głębokich, a w stosunku do możliwej produkcji mogą się zupełnie nie opłacać.

W razie zbiegu podań o nadanie przysługuje pierwszeństwo zgłoszeniu wcześniejszemu, w niektórych zaś wypadkach decyduje o pierwszeństwie data odkrycia. W razie zbiegu równoczesnych zgłoszeń lub odkryć nastąpić winno rozgraniczenie pól w drodze ugody. Wcześniejsze zgłoszenia i odkrycia nie mogą jednak w żadnym razie naruszyć prawa pierwszeństwa, wynikającego z posiadania wyłącznego pola poszukiwawczego.

Pod względem formalnym uzależnione jest nadanie własności górniczej od szeregu nazbyt skomplikowanych czynności urzędowych.

Przepisy dotyczące scalania, podziału i wymiany części pól górniczych, wyznaczania granic na powierzchni pola górniczego i opłat od uprawnień górniczych, oparte są w całości na powszechnym prawie górniczym.

Prawa, wynikające z własności górniczej.

Dział IV projektu ustawy naftowej zajmuje się prawami, wynikającymi z własności górniczej minerałów bitumicznych. Dział ten, oparty również na prawie górniczym, przyznaje właścicie-

lowi pola górniczego wyłączność poszukiwania i wydobywania minerału, wymienionego w dokumencie nadawczym, daje mu prawo użytkowania minerałów przynależnych do gruntu, oraz prawo wykonywania w granicach pola, jak i poza jego granicami, także w obrębie obcego pola górniczego, na powierzchni i pod ziemią, wszelkiego rodzaju robót górniczych i urządzeń, niezbędnych dla poszukiwania i wydobywania danego minerału. Właściciel pola górniczego ma również prawo w granicach swego pola oraz w jego pobliżu stawiać i prowadzić urządzenia pomocnicze, służące do przygotowania wydobytych minerałów, jak urządzenia do oczyszczania ropy, gazoliniarnie, i t. p., z wykluczeniem jednak rafinerij olejów mineralnych. Do uprawnień właściciela pola zaliczyć również należy prawo zużytkowania własnej wody kopalnianej, oraz prawo żądania odstąpienia mu gruntów, piasku i ilu, oraz wód wierzchnich.

Prawa i obowiązki właściciela gruntu.

Stosunki właściciela pola górniczego do właściciela względnie posiadacza gruntu normuje dział V projektu. W poszczególnych rozdziałach, dotyczących odstąpienia gruntu, odpowiedzialności za szkody, wydobywania minerałów przynależnych do gruntu, oraz stosunku do urządzeń użyteczności publicznej, opierają się przepisy ustawy naftowej na postanowieniach powszechnego prawa górniczego.

W szczególności zobowiązany jest właściciel względnie posiadacz gruntu odstąpić właścicielowi pola górniczego grunty swe w użytkowanie i pozwolić na przeprowadzenie rurociągów i przewodów elektrycznych. Właściciel pola górniczego zobowiązany będzie zwrócić grunt po zaprzestaniu użytkowania, wynagrodzić ubytek jego wartości, płacić roczne wynagrodzenie w wysokości podwójnej w stosunku do przeciętnego rocznego czystego dochodu z danego gruntu, a w niektórych wypadkach nabyć grunt na własność, płacąc za niego cenę podwójną, w stosunku do wartości, jaką grunt ten posiadał w chwili wydania orzeczenia o jego zajęciu.

Za wszelkie szkody, powstałe we własności gruntowej i w jej przynależnościach na skutek robót górniczych, odpowiada właściciel pola górniczego, bez względu na to, czy ktokolwiek ponosi winę uszkodzenia i czy szkodę można było zgóry przewidzieć. Za szkody spowodowane robotami, prowadzonymi w obrębie kilku pól górniczych, odpowiadają ich właściciele solidarnie.

Olbora.

W odróżnieniu od powszechnego prawa górniczego, a w następstwie istniejącego w obowiązującej dotychczas ustawie naftowej prawa do poboru t. zw. udziałów brutto, przewiduje projekt nowej ustawy naftowej obowiązek właściciela pola górniczego oddawania właścicie-

lowi gruntu tytułem olbory, t. j. odszkodowania za wyjęcie minerałów żywicznych z jego rozporządzalności, 5% produkcji surowca przy eksploatacji oleju skalnego i gazu ziemnego, — 1% przy wydobywaniu wosku ziemnego i asfaltu, — i $\frac{1}{2}$ % przy innych minerałach bitumicznych.

Olborę dzieli się procentowo między właścicieli wszystkich gruntów, objętych daną miarą górniczą, w stosunku do obszaru poszczególnych gruntów. Prawo do olbory jest przynależnością danego gruntu i może być tylko wraz z gruntem pozbyte. Olborę wypłaca się zawsze w gotówce.

Prawo przymusowego zakupu ropy, przypadającej na udziały brutto, na rzecz P. F. O. M. „Polmin“ rozszerza się na ropę przypadającą na olbory.

Stosunki właścicieli pól górniczych.

Osobny rozdział VI reguluje wzajemne stosunki właścicieli naftowych pól górniczych. W szczególności obowiązany jest każdy przemysłowiec naftowy zezwolić przemysłowcom sąsiednim na współużywanie za wynagrodzeniem, swoich odwiertów i wszelkich urządzeń do eksploatacji, magazynowania i przesyłania ropy i gazu ziemnego, urządzeń energetycznych, zbiorników wodnych i t. p. zakładów. Spory co do współużywania wymienionych urządzeń rozstrzygają władze górnicze, a wysokość wynagrodzenia ustala sąd.

Osobno unormowany został obowiązek wspólnego wydobywania danego minerału żywicznego przez kilku właścicieli, względnie posiadaczy pól górniczych, oraz obowiązek odstąpienia prawa do wydobywania w tych wypadkach, jeśli eksploatacja danego minerału nie może być prowadzona w sposób racjonalny, jeśli równocześnie jest ona pożądana ze względu na ogólny interes gospodarczy i jeśli może być dokonywana racjonalnie łącznie na kilku sąsiadujących polach górniczych. W wypadku tym orzekają o obowiązku wspólnego wydobywania względnie odstąpienia, a także o wysokości wynagrodzenia władze górnicze, z tem jednak, że strona niezadowolona orzeczeniem co do wysokości wynagrodzenia, odwołać się może do sądu.

Zarząd i ruch.

Przepisy dotyczące zarządu i ruchu zakładu górniczego, a w szczególności o zarządzie zakładu, o technicznym kierownictwie i dozorcze, o ruchu i o miernictwie, oparte są w całości na przepisach powszechnego prawa górniczego. Jako nowość, nieznaną prawu górniczemu, wprowadza projekt przepisy o nadzorze geologicznym naftowych zakładów górniczych. Wedle przepisów tych obowiązany jest przemysłowiec gromadzić już w czasie robót poszukiwawczych wszelkie materiały geologiczne, prowadzić dzienniki i sporządzać profile, gromadzić i przechowywać próbki i tp. Przemysłowiec obowią-

zany jest okazywać delegatom władzy górniczej, a także uprawnionym przez władzę górniczą geologom i delegatom uznanych instytucyj geologicznych wszelkie zebrane materiały.

Minister Przemysłu i Handlu może w drodze rozporządzenia powołać do życia instytucję autoryzowanych geologów dla wykonywania czynności geologicznych, przewidzianych ustawą.

Obowiązek utrzymania ruchu ciągłego.

Jedną z najważniejszych części omawianego obecnie projektu jest jego dział VIII, decydujący o obowiązku utrzymania ciągłego ruchu w polu górniczym. Dział ten uzupełnia przepisy o nadaniu naftowego pola górniczego i jest dalszym ciągiem postanowień, które dotyczą obowiązków (obligów) wiertniczych, jakie obciążają przemysłowca górniczego w rozmiarze, uzależnionym od obszaru nadanego pola górniczego (40 ha — obowiązek wiercenia jednym żórawiem, 70 ha — dwoma żórawiami, 100 ha — trzema żórawiami wiertniczymi).

Obowiązek utrzymania ruchu ciągłego jednym żórawiem zmusza przemysłowca do rozpoczęcia, w ciągu 6 miesięcy od daty nadania, odwiercania nowego otworu, względnie pogłębiania już istniejącego, i prowadzenia go w sposób ciągły aż do ukończenia. W ciągu 6 miesięcy od chwili ukończenia jednego odwiertu winien przemysłowiec rozpocząć wiercenie dalszego.

Przemysłowiec, obowiązany do prowadzenia stałego ruchu większą ilością żórawi, winien w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu pierwszego wiercenia i niezależnie od dalszych wierceń pierwszym żórawiem, rozpocząć wiercenie drugim, a najpóźniej w ciągu roku po uruchomieniu drugiego żórawia rozpocząć wiercenie trzecim.

Za ukończony uważa się odwiert, który osiągnął produkcję ropy w ilości odpłacającej eksploatację, albo, w którym zaniechano dalszego wiercenia po doprowadzeniu go do minimalnej głębokości, odpowiadającej zaleganiu złoża.

Obowiązek dalszego wiercenia ustaje dopiero z chwilą, w której na danym polu ukończono taką ilość odwiertów, która odpowiada podzieleniu powierzchni pola, wyrażonej w hektarach, przez liczbę osiem, z tem jednak, że ilość odwiertów obowiązkowych na jednym polu nie może być mniejsza od trzech. Z chwilą zadośćuczynienia wymienionym wyżej obliogom wiertniczym, obowiązany jest przemysłowiec do stałego eksploataowania odwierconych już otworów, a pozatem obowiązany jest jeszcze uruchomić w ciągu roku wiercenie jednym żórawiem i prowadzić to wiercenie nadal w sposób ciągły.

Obowiązki wiertnicze, w odniesieniu do naftowego pola górniczego, nadanego na gaz ziemny, unormowane będą w każdym poszczególnym wypadku przez władzę górniczą przy uwzględnieniu zasad racjonalnej gospodarki na danym złożu gazowym.

Obowiązki wiertnicze na polu, nadanem na gaz ziemny, na którym uzyskano równocześnie najważniejszą produkcję ropy, uregulowane zostaną

również w każdym poszczególnym wypadku przez władzę górniczą.

Przy nadaniach na wosk ziemny, asfalt i inne minerały żywiczne, i przy wydobywaniu ropy zapomocą podziemnej odbudowy górniczej, obowiązany będzie właściciel pola górniczego prowadzić stałe roboty w zakresie zatwierdzonego planu.

W interesie publicznym zwolnić mogą władze górnicze właścicieli pól górniczych w całości lub w części od obowiązku utrzymania ciągłego ruchu. Zwolnienie takie odnosić się może do pewnej kategorii kopalń, względnie do danego rejonu.

Dla zapobieżenia marnotrawstwu zasobów mineralów żywicznych mogą władze górnicze wydać zarządzenia, ograniczające przez pewien określony czas pewne kategorie robót kopalnianych, a zwłaszcza robót wiertniczych, i ograniczyć eksploatację aż do zupełnego zakazu ruchu. Zakazy takie dotyczyć mogą bądź wszystkich pól górniczych, bądź też tylko pewnych okręgów, rejonów lub jednostek geologicznych.

Przepis ten, dotyczący zapobiegania marnotrawstwu, pokrywa się w dużej mierze z postanowieniami art. 1 ust. k). tzw. marcowej ustawy naftowej, t. j. Ustawy w sprawie regulowania stosunków w przemyśle naftowym, (Dz. U. Nr. 30, poz. 306 z r. 1932), która upoważnia Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania rozporządzeń i zarządzeń „w zakresie zapobiegania marnotrawstwu naturalnych zasobów surowca naftowego, na wypadek odkrycia nowego złoża oleju skalnego lub gazu ziemnego i uzyskania nadmiernej produkcji, przez zabezpieczenie racjonalnego zużycia możliwie całej produkcji oraz przez odpowiednie dostosowanie planu gospodarczego“.

Cały omówiony tu rozdział, dotyczący obowiązku utrzymania ciągłości ruchu w polu górniczym, budzić musi poważne obawy. Przedewszystkiem stwierdzić należy niesłuszność jednolitego unormowania obliogów wiertniczych na wszystkich terenach naftowych, bez uwzględnienia głębokości złóż naftowych, ich wydajności, większej lub mniejszej stałości produkcji, ciśnienia złożowego i wogóle tych wszystkich okoliczności, od których zależy takie lub inne zagospodarowanie danego terenu. Jest rzeczą jasną, że ilość wierceń obowiązkowych słuszna i odpowiednia na terenach płytkich, będzie zbyt wielka, i ze względu na koszty wiercenia zupełnie nieracjonalna na terenach głębokich. W każdym razie stwierdzić należy, że obliogi, przewidziane projektem ustawy, są zbyt ciężkie i na terenach trudniejszych w praktyce niewykonalne.

Odebranie i zniesienie własności górniczej.

Rozdział II działu VIII traktuje o odebraniu, zrzeczeniu się i zniesieniu własności górniczej i przewiduje, iż władze górnicze odebrać mogą w drodze orzeczenia własność górniczą, jeśli stwierdzone zostanie, że właściciel pola górniczego nie spełnia obowiązków utrzymywania ru-

chu ciągłego. W razie częściowego niewypełnienia obowiązków wiertniczych nastąpi częściowe odebranie własności pola górniczego.

Władze górnicze.

Dział IX i dział X, oparte w całości na przepisach powszechnego prawa górniczego, odnoszą się do władz górniczych i do Kolegium górniczego i zawierają przepisy o organizacji i zakresie działania władz górniczych oraz o nadzorze nad bezpieczeństwem ruchu.

Przymusowe organizacje przemysłowców naftowych.

Osobny dział XI zawiera przepisy, nieznanne powszechnemu prawu górniczemu, a odnoszące się do przymusowej organizacji przemysłowców naftowych. W myśl projektu tworzą wszyscy przemysłowcy naftowi, t. zn. posiadacze kopalń mineralów żywicznych i poszukiwacze, a nawet przemysłowcy, wykonujący koncesjonowane przemysły naftowe i prowadzący przedsiębiorstwa gazociągowe t. j. posiadacze tłoczni, łapaczek, rafinerij naftowych, gazociągów i t. p. związki okręgowe w siedzibie każdego okręgowego urzędu górniczego, a pozatem ogólny związek naftowy, jako instytucję narzędną w stosunku do związków okręgowych. Do zakresu działania wymienionych związków należy popieranie rozwoju przemysłu naftowego, zastępstwo i obrona wspólnych interesów i współdziałanie z władzami państwowymi w charakterze doradczym i opiniodawczym. Pozatem powołane są wymienione związki do przeprowadzania prac o charakterze badawczym, technicznym i gospodarczym i do tworzenia i utrzymywania zakładów, jak stacje geologiczne i inne, jak budowa dróg i innych środków komunikacyjnych, doprowadzanie wody użytkowej, popieranie nauki, tworzenie i popieranie instytucji dobra powszechnego i t. p.

Związki okręgowe stanowią organy doradcze i opiniodawcze okręgowych urzędów górniczych, a związek ogólny spełniać ma tę samą rolę wobec wyższych urzędów górniczych, wobec Ministra Przemysłu i Handlu i innych centralnych władz państwowych.

Związki utrzymują się ze składek swych członków, którzy opłacać będą stosownie do postanowień statutu i uchwał walnych zgromadzeń, równowartość do wysokości 2% produkcji ropy i gazu ziemnego i do wysokości 1/4% produkcji innych mineralów żywicznych. Opłaty od właścicieli kopalń, powstałych na podstawie dotychczas obowiązujących ustaw, od poszukiwaczy, oraz przemysłowców, wykonujących koncesjonowane przemysły naftowe, ściągane będą stosownie do postanowień statutu i rozmiarów przedsiębiorstwa wedle ilości zatrudnionych robotników, przetłaczanej i magazynowanej lub przerabianej ropy, wytworzonych produktów, przetłaczanych lub przerabianych gazów, lub kombinacji tych przesłanek.

Działalność związków podlegać ma nadzorowi władz górniczych, które wysyłać będą swych delegatów na wszelkie zebrania związków, i które zawieszają mogą uchwały niezgodne z postanowieniami ustawy i statutu. Delegaci władz górniczych mają prawo przeglądać wszelkie księgi i korespondencje związków.

Statuty organizacyjne związków wydane być mają przez Ministra Przemysłu i Handlu.

I ten także rozdział budzić musi wśród ogółu przemysłu naftowego wątpliwości, czy tego rodzaju przymus w wyjątkowym zastosowaniu do jednej tylko gałęzi gospodarczej, jest słuszny i czy instytucja taka nie odbiega zbyt od zasad istniejącego obecnie w Polsce ustroju gospodarczego i zasad ogólnych, przewidujących z jednej strony wolność zrzeszania się, a nieznaną dotychczas takiego ogólnego obowiązku dla całego życia gospodarczego.

Podniesione tu wątpliwości są o tyle jeszcze poważniejsze, że w odniesieniu do przemysłu naftowego istnieje już, wspomniana wyżej ustawa z dnia 18 marca 1932 r., w myśl której Ministrowi Przemysłu i Handlu przysługuje prawo daleko idącej ingerencji w stosunki gospodarcze przemysłu naftowego, a między innymi także tworzenie przymusowych organizacji przemysłu naftowego, obejmujących bądź jego całość, bądź też poszczególne działy, jednak tylko dla wyraźnie określonych celów gospodarczych. Momentem, przemawiającym przeciw wprowadzeniu organizacji przymusowych będzie niewątpliwie także obawa zbyt poważnego obciążania przemysłu, szczególnie w okresie, w którym każdy najmniejszy wydatek odczuwać się daje w sposób niezmiernie dotkliwy.

Postanowienia karne.

Dział XII projektu obejmuje postanowienia karne, określone analogicznie do przepisów powszechnego prawa górniczego. Kary za przestępstwa przeciwko postanowieniom ustawy naftowej i wydanym na jej podstawie rozporządzeniom i zarządzeniom wymierzane być mają bądź w postępowaniu karno - administracyjnym przed władzami górniczymi, bądź też przez sądy. Grzywny nałożone w postępowaniu administracyjnym obracane będą na cele popierania górnictwa naftowego.

Projekt przewiduje między innymi grzywnę do wysokości 500 zł., 1.000 zł., a nawet 3.000 zł., za nieuczynienie zadość obowiązkom wynikającym z przepisów co do rozliczenia i opłaty olbory, oraz za zaleganie z opłatami na rzecz przymusowych związków naftowych.

Postanowienia przejściowe.

Dział XIII projektu ustawy naftowej zawiera postanowienia przejściowe.

Niewielkie znaczenie posiadać będą w praktyce przepisy, odnoszące się do miar kopalnianych i przymiarów, nadanych na podstawie austr-

jackiej powszechnej ustawy górniczej z roku 1854, wobec minimalnej ilości kopalń, opartych na przepisach tej ustawy.

Decydujące natomiast znaczenie dla naszego przemysłu zawierają postanowienia przejściowe, odnoszące się do całej reszty naszego kopalnictwa, powstałej w ramach austriackiej ustawy państwowej z roku 1884, względnie galicyjskiej ustawy krajowej z roku 1908.

Projekt postanawia mianowicie, że prawo właściciela gruntu do wydobywania minerałów żywicznych, powstałe na podstawie ustawy z roku 1884, oraz wszelkie uprawnienia na temże prawie oparte, utrzymuje się w mocy w ciągu 25 lat od dnia ogłoszenia nowej ustawy naftowej w odniesieniu do terenów a) wchodzących w skład kopalni zgłoszonej i uruchomionej w myśl przepisów ustawy z roku 1908, — oraz b) co do których prawo wydobywania minerałów żywicznych zostało odłączone i jako pole naftowe wpisane do księgi naftowej przed dniem ogłoszenia nowej ustawy.

Umowy naftowe, zawarte pisemnie przed dniem ogłoszenia nowej ustawy, i w tymże terminie uwierzytelnione, utrzymuje się w mocy przez czas ich trwania, nie dłużej jednak jak na przeciąg 25 lat, o ile wpisano je do ksiąg naftowych, lub jeśli w ciągu 6 miesięcy zostaną formalnie zgłoszone.

Po upływie 25 lat wykreślone zostaną z urzędu wszelkie istniejące jeszcze wpisy uprawnień do wydobywania minerałów żywicznych.

Po dniu ogłoszenia nowej ustawy naftowej przenosić wolno uprawnienia naftowe, wywodzące się z prawa własności gruntowej, oraz oparte na nich dalsze uprawnienia, które są albo hipotecznie wpisane, albo opierają się na umowach poprzednio wymienionych. Natomiast nie będzie wolno nabywać nowych praw naftowych, prolongować już istniejących, oraz dalej przenosić i obciążać prawa powrotu przed nastaniem terminu powrotu. Ograniczenia dotyczące prolongaty i przenoszenia prawa powrotu nie dotyczą jednak uprawnionego do wydobywania w odniesieniu do gruntów, na których prowadzi ruch kopalni minerałów żywicznych.

Umowy i wpisy hipoteczne, dotyczące uprawnień naftowych na idealnych częściach nieruchomości uznaje się za bezskuteczne i nieważne. Przepis powyższy nie dotyczy prawa powrotu, nabytego lub nabywanego przez uprawnionego, odnośnie do gruntów, na których prowadzi kopalnie.

Uprawniony do wydobywania traci to prawo, jeżeli w przeciągu pięciu lat od dnia ogłoszenia nowej ustawy nie przystąpi do wykonywania uprawnienia, przez uruchomienie kopalni lub innych racjonalnych robót górniczych na każdym obszarze, stanowiącym odrębną całość gospodarczą, i jeśli robót tych nie będzie prowadził w sposób ciągły, — albo jeśli na istniejącej kopalni wstrzyma ruch na dłużej, jak na przeciąg 5 lat. Na zwolnionym w ten sposób obszarze rozpoczęte być mogą roboty poszukiwawcze, względnie utworzone być może wyłącznie pole poszukiwawcze na rzecz osób trzecich.

Zmiana w osobie uprawnionego do wydobywania nie powoduje przedłużenia wymienionego 5 letniego terminu, — a ciągłość ruchu ocenia się analogicznie do postanowień projektu, dotyczących obowiązku wiertniczego na nadanym polu górniczym.

Pierwszeństwo dla nadania w odniesieniu do obszarów, na których utracone zostało prawo do wydobywania z wymienionych wyżej powodów, przysługuje bezpośrednio poprzednikowi w prawie do wydobywania, względnie dalszym uprawnionym w kolejności zahipotekowanego prawa powrotu. Projekt określa szczegółowo formalności, dotyczące wykonania opisanego tu prawa pierwszeństwa.

Właściciel kopalni minerałów żywicznych, istniejących w chwili wejścia w życie nowej ustawy, ubiegać się może za zgodą osób, którym przysługuje prawo powrotu, o natychmiastowe nadanie mu pola górniczego. Ciężary realne, jak procenty brutto i t. p. przechodzą na utworzone w ten sposób pole na czas, na który były ustalone, najdłużej jednak na okres 25 lat. Z chwilą wygaśnięcia obowiązku wydawania udziałów brutto rozpoczyna się obowiązek wydawania olbory.

W ostatnim roku trwania istniejących obecnie uprawnień, a najpóźniej w 25 roku od ogłoszenia omawianej ustawy, przysługuje właścicielowi kopalni naftowej, będącej wówczas w ruchu, prawo pierwszeństwa do ubiegania się o nadanie pola górniczego, obejmującego teren danej kopalni, tak, iż po upływie wymienionego 25 letniego okresu całe kopalnictwo naftowe opierałoby się już miało w całości na przepisach nowej ustawy.

Postanowienia przejściowe, odnoszące się do obszarów b. zaboru niemieckiego i rosyjskiego określone są w osobnych artykułach.

Przepisy końcowe.

Przepisy końcowe, zawarte w dziale XIV projektu, postanawiają między innymi, że dyplomy inżynierskie, uzyskane w szkołach państw zaborczych przed dniem 1 listopada 1918, nie wymagają nostryfikacji, oraz że obywatele polscy, którzy przed wejściem w życie nowej ustawy wykonywali już kierownictwo i nadzór ruchu, wykonywać mogą w przyszłości te same czynności i w tym samym zakresie działania, pod warunkiem zgłoszenia swych uprawnień u władz górniczych.

Projekt nie narusza obowiązujących dotychczas przepisów, odnoszących się do inspekcji pracy, do bezpieczeństwa i higieny pracy, do zapobiegania chorobom zawodowym i do innych przepisów z dziedziny zdrowotności publicznej.

Nowa ustawa wejść ma w życie z dniem jej ogłoszenia, z wyjątkiem działu XI o związkach przemysłowców naftowych, którego termin wejścia w życie oznaczony zostanie osobnym rozporządzeniem.

W referacie niniejszym przedstawiliśmy projekt nowej ustawy naftowej w najogólniejszym zarysie, oświetlając krytycznie te tylko jego postanowienia, które znaczeniem swoim wybijają się na plan pierwszy, oraz te, które różnią się najbardziej od zasad obecnie obowiązujących, oraz od przepisów powszechnego prawa górniczego.

Nie uprzedzając opinii naszego przemysłu, który w sposób oficjalny wypowie się w tej sprawie przez swe organizacje, — stwierdzić możemy już dzisiaj, że cały przemysł wypowiedział się zasadniczo przeciw projektowi.

S. S.

Dr. ST. OLSZEWSKI, inż. górniczy i geolog.

Warszawa

Problem grupowania obszarów naftowych w Karpatach polskich oraz przeгляд produkcji kopalń ropy i gazu ziemnego tych obszarów w latach 1896, 1906, 1910, 1913, 1922, 1930, 1931 i 1932

Część I

Prześciera, na której istnieją w Karpatach polskich i na ich przedgórzu kopalnie ropy i gazu ziemnego, częściowo w większym skupieniu, częściowo rozproszone jak gdyby oazy, jest bardzo wielka. Jej długość wynosi przeszło 400 km, szerokość do 150 km, a powierzchnia około 50.000 km². Im więcej powstawało ognisk produkcji i miejscowości, w których wykonywano poszukiwania i wiercenia pionierskie, tem więcej odczuwano potrzebę zestawiania poszczególnych miejscowości według pewnych rozmaicie kombinowanych grup.

Dla celów administracji górniczej okazała się najodpowiedniejszą formą zestawienia kopalń naftowych w porządku alfabetycznym i według ich przynależności do okręgów Urzędów Górniczych. Wystarcza ona także, jeżeli się rozchodzi o wysokość produkcji i zapasów ropy oraz o inne szczegóły natury technicznej i administracyjnej kopalń danej miejscowości. Inaczej atoli przedstawia się sposób grupowania, który pozwala łatwo i szybko orientować się, chociażby tylko w przybliżeniu, o wartości pewnej miejscowości i jej terenów w porównaniu do kopalń sąsiednich. Tak np. z wykazów poszczególnych kopalń ropy jasielskiego okręgu górniczego, podawanych co miesiąca w zeszytach Geologii i Statystyki Naftowej Polski, dowiadujemy się, że w Łękach znajduje się kopalnia p. Stan. Ochały, produkująca z pompowania 3 szybów około 5 ton ropy miesięcznie, a z wykazów poszczególnych otworów na kopalniach ropy tego samego okręgu górniczego, że głębokość szybów produkujących ropę, wynosi 410 do 450 m w 3 i 4 calowych rurach, że oddano z kopalni tyle a tyle ropy, że ropa występuje z poziomów eoceńskiej formacji geologicznej i że naogół jest to kopalnia z bardzo słabą pro-

dukcją ropy. Tymczasem teren kopalniany Łęk graniczy z północno-zachodniem przedłużeniem bogatej w ropę kopalni w Bóbrce, może przeto nadawać się do głębszych wierceń celem dojścia do bogatszych poziomów ropy. Tej możliwej właściwości Łęk niepodobna skombinować z alfabetycznego rejestru kopalń jasielskiego okręgu górniczego, może ją atoli wskazać inny typ ugrupowania, w którym Łęki będą wstawione odpowiednio do swego położenia terytorjalnego i geologicznego pomiędzy miejscowościami Kobylany i Bóbrka.

Takich przykładów mógłbym naprowadzić bardzo wiele. Głównym przeto celem niniejszego opracowania jest przeгляд dotychczas znanych z literatury ugrupowań miejscowości i statystyka kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego w latach 1930, 1931 i 1932 z uwzględnieniem ich położenia terytorjalnego i właściwości geologicznych.

*

I. C. M. Paul. Pierwszym, który podjął próbę grupowania miejscowości ze śladami i kopalniami ropy, był C. M. Paul, radca górniczy i geolog Państw. Zakładu Geolog. w Wiedniu. W monografii „Petroleum und Ozokerit-Vorkommen Ostgaliziens“, wydanej w roczniku 1880 r. str. 143 Państw. Zakładu Geolog. w Wiedniu podzielił on badane przez siebie w 1876 do 1880 r., Dr. M. Vaceka i Br. Waltera miejscowości według podówczas pod względem wieku ustalonych formacji geologicznych na trzy grupy. Jakkolwiek ten podział nie ma dzisiaj racji bytu, albowiem określenie wieku geologicznego przeważnej części opisanych przez autora poziomów ropnych uległo znacznym zmianom, podaję poniżej przez autora opisane miejscowości, dają one bowiem obraz ówczesnego kopal-

nictwa naftowego w b. Galicji wschodniej i kilka interesujących notatek. Formacje geologiczne podaje według autora.

Pierwsza grupa C. M. Paula obejmuje ropę, występującą w antyklinach dolnego piaskowca karpackiego, reprezentującego kredowe warstwy ropianieckie (obecnie inoceramowe) i wernsdorfskie w miejscowościach:

Krasiczyn — szyb kopany przy śladach ropy, zaniechany z powodu dużego przyływu wody
 Rozpucie — zaniechane szyby kopane
 Łopienka — ropa lekka, jasna, eksploatacja zostaje zaniechana
 Klewa - Obersdorf — ekspl. ropy
 Rosochy — ekspl. ropy
 Mrażnica - Ropne — w ekspl. ropy, w 1879/80 produkowano z 5 szybów kopanych około 20.000 kg. ropy miesięcznie
 Orów — w potoku Stynawka — stare zaniechane szyby, wiercenia Zsigmondy'ego w 120 metrach
 Zwór — wiercenie szybu z małą produkcją ropy
 Smolnica — ślady ropy
 Kręciata — ślady ropy
 Kropiwnik n. Stryjem — ślady ropy.

Druga grupa C. M. Paula obejmuje ropę, występującą w antyklinach (obecnie zwanych fałdami) górnego piaskowca karpackiego, reprezentującego formacje eoceńską i oligoceńską w miejscowościach:

a) w dorzeczu rzeki San:

Dźwiniacz górny — ślady ropy
 Solina — ślady ropy
 Berezka — ślady ropy
 Smolnik — ślady ropy
 Studenne — ślady ropy
 Stuposiany — rozpoczęto szyby kopane
 Dwernik — rozpoczęto szyby kopane
 Rajske — ślady ropy
 Seredne małe — ślady ropy
 Połana — szyby kopane
 Uherce — eksploatacja ropy
 Wańkowa na Koźleńcu — mała kopalnia produkująca ropę
 Stańkowa — ślady ropy

b) w dorzeczu rzeki Dniestr i Strwiąż:

Łodyna — mała eksploatacja ropy
 Berehy dolne — mała eksploatacja ropy
 Bandrów — ślady ropy
 Stebnik — ślady ropy
 Gałówka — ślady ropy (teren zdaniem autora bardzo obiecujący)
 Mszaniec — ślady ropy
 Rudawka — ślady ropy
 Wołcza — ślady ropy
 Hołowiecko — eksploatacja ropy
 Lenina koło Ławrowa — rozpoczęto obok śladów ropy szyby kopane
 Jasienica zamkowa — zaniechana ekspl. ropy

Bilicz w potoku Jabłonka — obfite ślady ropy
 Starasól — w pobliżu dawnej saliny zaniechane próbne szyby
 Sprynia — ślady ropy
 Leszczawa górna — ślady ropy

c) w dorzeczu rzek Stryj i Opór:

Jabłonka wyżna — ślady ropy
 Turka — ślady ropy
 Schodnica — eksploatacja ropy na kopalniach ks. Schwarzburg - Sondershausen'a (obecnie Sp. Akc. Gazów Ziarnych) 1-szej Galic. S-ki Naftowej i kilku mniejszych firm, kopalnia książęca na Buchowie została około 1879 r. zastanowiona
 Pereprostyna — ślady ropy
 Truchanów — ślady ropy
 Pławie — ślady ropy
 Ryków — ślady ropy
 Koziowa — szyby kopane i wiercone
 Pohar — rozpoczęto wiercenie około 1878 r.
 Krywe — rozpoczęto poszukiwania górnicze

d) najdalej Karpacie wschodnie:

Majdan koło Rosulnej — mała ekspl. ropy z piaskowca kliwskiego
 Kosmacz k. Kołomyi — pokład asfaltu; używano go do budowy salin w Delatynie i Kosowie
 Jabłonica — ślady ropy
 Żabie — ślady ropy.

Trzecia grupa C. M. Paula obejmuje ropę i wosk ziemny w warstwach neogeńskiej formacji solnej w miejscowościach:

Strzelbice — w górnej części potoku Smolanka ekspl. ropy
 Uroż — ślady ropy
 Nahujowice — szyby kopane do głęb. 40 m.
 Borysław — eksploatacja ropy z 2.544 szybów przeważnie kopanych, z których kilkanaście doprowadzono do głęb. 160 m., produkcja ropy wynosiła w 1877 r. 1.500 do 1.750 t.
 Borysław — ekspl. wosku ziemnego w 935 szybach, produkcja wynosiła w 1878 r. 10.200 tonn
 Tustanowice — płytkie szyby szurfowe
 Truskawiec-zdrój — przed dawniejszymi laty natrafiono przy wybieraniu ziemi na fundamenty pod dom kąpielowy na znaczne ilości wosku ziemnego, uzbierany wosk użyto do oświetlenia bramy triumfalnej na powitanie arcyks. Ferdynanda d'Este
 Truskawiec-ogród leśniczówki — przy kopaniu studni na wodę natrafiono na wosk ziemny i silny wybuch gazu ziemnego. W głęb. 20 m. solanka zalała szyb
 Truskawiec-dolina potoku Worotyszczce — na kraju lasu rządowego „Krzywcze“ istnieją od dłuższego czasu szyby, produkujące ropę; w r. 1879 była produkcja tej kopalni b. mała
 Truskawiec-Pomiarki — w 1879 r. była czynna kopalnia wosku ziemnego
 Bolechów-Wołoska Wieś — w lesie państwowym zaniechana kopalnia ropy

Kniaziołuka — ślady ropy na terenie gminnym
 Jaworów — ślady ropy na terenie gminnym
 Dźwiniacz koło Sołotwiny — ekspl. ropy szybami wierconymi do głęb. 200 m. i wosku ziemnego szybami kopanymi w głęb. 10 do 25 m.
 Starunia w dolinie potoku Łukawiec — ekspl. małej ilości ropy i wosku ziemnego szybami kopanymi
 Słoboda rungurska — w czasie pobytu autora na kopalni w 1878 r. było na obszarze 40 morgów 6 szybów głęb. 30 do 70 m. w produkcji, która wynosiła podówczas 100 do 150 tonn rocznie
 Łucza — na terenie zwanym „Zbihuljach“ założono przeszło 30 szybów, z których jeden szyb dawał z głęb. około 100 m. 36 beczek ropy; szyby przebijały bardzo często pokład soli, obok której przychodziła ropa.

*

II. Inż. S. Olszewski podając w tekście do Mapy Górn. Przem. Galicji, którą wydał w 1911 roku, produkcję ropy b. Galicji w latach 1881, 1896, 1901, 1906, 1909 i 1910 podzielił kopalnie ropy według ich położenia w poszczególnych powiatach na 6 rejonów czyli grup. Przy tym podziale można było z łatwością stwierdzić udział poszczególnych rejonów w ogólnej produkcji ropy, co w okresie przedwojennym pilnie śledzono. Udział ten ilustruje w tabeli I podane zestawienie:

Tabela I.

Rejony	Powiaty	1806 produkcja ropy		1906 produkcja ropy		1910 produkcja ropy ¹⁾	
		tonny	%	tonny	%	tonny	%
I.	Nowy Sącz						
	Gorlice	43.150	12,7	21.120	2,74	11.110	0,52
II.	Jasło						
	Krosno						
	Brzozów						
	Sanok	122.310	36,0	73.220	9,66	48.270	2,50
III.	Lisko						
	Stary Sambor	20.390	6,0	27.410	3,61	18.530	1,07
IV.	Drohobycz						
	zagłębie borystawskie	b. mała		562.200	73,95	1.613.640	92,00
V.	Drohobycz						
	Skole						
	Dolina	135.910	40,0	65.630	8,62	41.900	2,30
VI.	Bohorodczany						
	Nadwórna						
	Peczeniżyn						
	Kosów	18.010	5,3	11.260	1,42	29.130	1,61
Ogółem		339.770	100	760.840	100	1.762.580	100

¹⁾ Według zestawień Dr. S. Bartoszewicza — Nafta, 1911 r.

III. Inż. S. Olszewski. Przystępując do monografii p. t. „Polski Przemysł Naftowy“, która ukazała się w Przeglądzie Gospodarczym Nr. 13 i 14 z r. 1923 do przedstawienia cyfrowego stanu ówczesnego kopalnictwa naftowego w województwie krakowskim, lwowskim i stanisławowskim, obrał inż. S. Olszewski podobny podział kopalni ropy, jaki podał w tek-

ście do Mapy Górnico-Przemysłowej z r. 1911, powiększając ilość grup kopalni przez wydzielenie jasielsko-krośnieńskiej, bobrzeckiej, brzo-zowskiej i schodnickiej linii naftowej, jako oddzielnych grup, do 9 grup.

„Podział ten został obrany dlatego — jak to podał autor w tekście monografii — albowiem charakter poszczególnych obszarów naftowych, głębokość, a częstokroć wielkość produkcji i jakość ropy, występującej na tych obszarach, pozostają w związku z pewnymi objawami i warunkami tektoniki i wieku skał roponośnych, a tak ugrupowane obszary i kopalnie, dla których podano także, do jakich należą okręgów górniczych i powiatów, mogą nam wskazać pewne wspólne znamiona, których niepodobna odszukać w dotychczasowych zestawieniach kopalni według okręgów górniczych, a jeszcze mniej w zestawieniach alfabetycznych z pominięciem jakiegokolwiek bądź podziału, (np. Prof. Dr. Józefa Grzybowski: „Przegląd obszarów naftonośnych Karpat Polskich“, Kraków, październik 1919 r.).

Aby uzyskać łączność danych statystycznych o produkcji ropy z lat poprzednich (p. rozdział II.) z danymi z lat 1930 do 1932 podaje poniżej w tabeli II kopalnie ropy i ich produkcję w 1913 i 1922 r.

Produkcji gazu ziemnego autor nie podał w tabl II, albowiem tej produkcji nie notowano w latach 1913 i 1922 tak dokładnie jak obecnie, podał natomiast liczby obok litery „g“, które oznaczają ilości szybów wyłącznie gazowych.

Porównując podział kopalni w tablicy II-giej na poszczególne grupy z podziałem obszarów naftowych w tabl. III-ciej spostrzeżemy, że autor nie osiągnął w tablicy II-giej całkowicie zamierzonego celu, o którym wspominał na wstępie do tej tablicy, w każdym atoli razie poszedł w swym podziale znaczny krok naprzód.

Tabela II.
Dane o wydobyciu ropy w Karpatach Małopolskich.
(Ropa jest podana łącznie z kałem ropnym):

Grupy obszarów naftowych i okręgi górnicze	Powiaty i miejscowości	1913 wydobycie ropy		1922 wydobycie ropy	
		w tonnach	%	w tonnach	%
I. O. G. Jasło	Pow. Nowy Sącz				
	Kłęczany	}	190	117	
	Trzetrzewina				
	Pow. Grybów				
	Posadowa		—	19	
	Pow. Gorlice				
	Dominikowice	}	2.750	1.520	
	Kobylanka				
	Korczyna-Zalawie		350	266	
	Kryg		980	1.020	
	Libusza		2.590	1.635	
	Lipinki		3.800	3.592	
	Mencina Wielka		20	—	
	Pagorzyna		—	82	
	Ropa		—	4	
	Ropica Rúska		—	454	
	Sękowa		20	351	
	Siary		30	—	
	Szymbark		—	480	
	Wójtowa		—	67	
	Pow. Jasło				
	Harkłowa		3.770	3.070	
	Mrukowa		30	—	
	Razem	14.530	1,30	12.677	1,77
II. O. G. Jasło	Krośnieńsko - jasielska linja naftowa i gazowa:				
	Pow. Jasło				
	Brzezówka	—		1 g	—
	Sądkowa	—		—	—
	Pow. Krosno				
	Białkówka	—		2 g	—
	Jaszczew	—		5	—
	Krościenko nż. i wż.	5.640		6.170	—
	Krosno	—		1.731	—
	Męcinka	—		4 g	—
	Potok	12.790		10.696	—
	Toroszkówka	—		—	—
		Razem	18.430	1,65	18.602
III. O. G. Jasło	Bobrzecka linja naftowa i obszary przyległe:				
	Pow. Krosno				
	Bóbrka	2.120		1.393	
	Iwonicz	600		1.398	
	Kobylany	120		241	
	Łęki	80		85	
	Rogi	2.700		1.061	
	Równe	2.080		3.285	
	Wietrzno	1.120		332	
	Pow. Sanok				
	Klimkówka	4.120		1.761	
	Ładzin	—		2	
	Rymanów - Łazy	—		5	
	Rudawka Rym.	—		111	
	Tokarnia	—		237	
	Wola Jaworowa	250		86	
Wulka	3.000		2.844		
Pow. Brzozów					
Trześniów	—		17		
	Razem	16.190	1,45	12.858	1,80

Grupy obszarów naftowych i okręgi górnicze	Powiaty i miejscowości	1913 wydobycie ropy		1922 wydobycie ropy		
		w tonnach	%	w tonnach	%	
IV. O. G. Jasło	Brzozowska linja naftowa i obszary odosobnione:					
	Pow. Brzozów					
	Grabownica Starz.	—		2.424		
	Humniska	2.300		869		
	Stara Wieś	70		48		
	Turzepole	} 2.500		2.043		
	Zmiennica					
	Witryłów	70		6		
	Pow. Krosno					
	Węglówka	7.590		4.764		
	Ropianka	300		212		
	Pow. Sanok					
	Besko	—		2		
	Mokre	80		175		
	Wielopole	—		116		
	Zagórz	4.850		1.247		
	Razem	17.760	1,50	11.906	1,67	
	V. O. G. Drohobycz	Linja naftowa Ropienka - Hołowiecko:				
		Pow. Lisko				
		Brelików	} 15.640		17.205	
Leszczowate						
Wańkowa						
Łodyna		240		156		
Paszowa		600		516		
Polana		1.200		523		
Rajskie		400		103		
Ropienka		2.950		2.242		
Kopalnie odosobnione:						
Pow. Dobromil						
Rosochy		—		17		
Pow. Stary Sambor						
Strzelbice		1.340		1.612		
Razem	22.370	2,00	22.374	3,14		
VI. O. G. Drohobycz	Zagłębie Borysławskie:					
	Pow. Drohobycz					
	Borysław	214.800		226.589		
	"			43 g		
	Mrażnica Półn.	2.240		1 g	93.235	
	Popiele	—		—	36	
	Truskawiec	130		—		
	Tustanowice	724.320		234.752		
"			55 g			
Razem	941.490	84,64	556.251	78,13		
VII. O. G. Drohobycz	Schodnicka linja naftowa i przyległe obszary:					
	Pow. Drohobycz					
	Mrażnica Połudn.	100		2.640		
	Nahujowice	—		326		
	Opaka	150		875		
	Orów	—		206		
	Schodnica	29.560		25.115		
	Pow. Skole					
	Urycz	8.250		12.710		
	Razem	38.060	3,42	41.872	5,87	

Grupy obszarów naftowych i okręgi górnicze	Powiaty i miejscowości	1913 wydobycie ropy		1922 wydobycie ropy	
		w tonnach	%	w tonnach	%
VIII. O. G. Drohobycz	Pow. Dolina				
	Dolina - Małecki	—		5	
	Duba	—		48	
	Perehińsko	1.000		135	
	Rypne	1.370		8.637	
	Słoboda Dubeńska	—		336	
	Razem	2.370	0,23	9.161	1,28
IX. O. G. Stanisławów	Kopalnie wojew. stanisławowskiego:				
	Pow. Bohorodczany				
	Dźwiniacz	<i>1 g</i>		<i>1 g</i>	
	Jabłonka		30		24
	Pow. Nadwórna				
	Bitków		34.960		21.884
	Pasieczna		2.160		736
	Pniów		—		50
	Pow. Peczenizyn				
	Słoboda Rungurska		3.170		2.618
	Tekucza		—		22
	Pow. Kosów				
Kosmacz		2.150		1.393	
	Razem	42.470	3,81	26.727	3,74

Zestawienie sumaryczne:

I.	Jasło	14.530	1,30	12.677	1,77
II.	„	18.430	1,65	18.602	2,60
III.	„	16.190	1,45	12.858	1,80
IV.	„	17.760	1,50	11.906	1,67
V.	Drohobycz	22.370	2,00	22.374	3,14
VI.	„	941.490	84,64	556.251	78,13
VII.	„	38.060	3,42	41.872	5,87
VIII.	„	2.370	0,23	9.161	1,28
IX.	Stanisławów	42.470	3,81	26.727	3,74
	Ogółem	1.113.670	100	712.428	100

(C. d. n.).

Zbyt mało silników spalinowych w wiertnictwie

Z okien wagonu, toczącego się wzdłuż kopalń naszych, rozrzuconych na Podkarpaciu, widzi podróżny kłęby pary nad szybami, będącymi w ruchu. Prawie wszystkie szyby naftowe napędzane są parą. Jest rzeczą ciekawą, że przemysł naftowy, którego większość produktów używa się do napędu silników spalinowych, przemysł, o którym powiedzieć można, że jego „być albo nie być“ zależy od silnika spalinowego, ignoruje zupełnie to właśnie źródło siły na polach naftowych. To samo dzieje się w Rumunii, chociaż teraz tu i ówdzie na nowych szybach spotykamy już silnik spalinowy, podczas gdy w Ameryce północnej panuje wszechwładnie motor elektryczny. Najbardziej rozpowszechniony jest silnik spalinowy na argentyńskich polach

wiertniczych, jednakowoż jeszcze nie w tej mierze, jakaby mu odpowiadała ze względu na jego olbrzymie znaczenie gospodarcze.

Cóż jest przyczyną tej, że tak powiem, niepopularności silnika spalinowego w wiertnictwie naftowym.

Przedewszystkiem niesłuszny konserwatyzm starych „speców“ wiertniczych, zagradzający drogę silnikowi spalinowemu na szyb naftowy. Konserwatyzm ten panuje nie tylko na starych polach wiertniczych, ale i na nowych, bo tych „konserwatywnych“ wiertaczy i kierowników kopalń znajdujemy we wszystkich częściach świata. Stwierdzić można zupełnie pewnie, że nastawienie całego personelu wiertniczego jest przeciwne silnikowi spalinowemu, przedewszyst-

kiem z powodu tradycji, ponieważ zarzuty natury technicznej, o których zaraz wspomnimy, należą już dzisiaj do przeszłości. Zarzuca się silnikowi spalinowemu, że skala regulacji jego obrotów jest za mała, że posiada zbyt małą zdolność wytrzymywania przeciążenia, że odznacza się większą wrażliwością niż maszyna parowa, a wreszcie, że koszt jego zakupna i ustawienia jest wyższy. Tutaj a priori stwierdzić musimy, że fachowiec wiertniczy w bardzo małej mierze zwraca uwagę na silnik spalinowy jako źródło energii dla szybu, i to jest zarzut, który każdy sympatyk silnika spalinowego zrobić musi fachowcom wiertniczym; dotychczas nie starano się wogóle dostosować silnik spalinowy do specyficznych właściwości techniki wiertniczej, a pozatem i siebie do odmiennego zupełnie ruchu, niż przy maszynie parowej. Inżynier wiertniczy pozostawił sprawę tę konstruktorowi silnika spalinowego zapominając zupełnie, że nie rozporządza on doświadczeniem tak potrzebnym w tym wypadku. Jest rzeczą dziwną, że specjalnie przemysł naftowy, który uchodzi za najlepiej gospodarczo prowadzony, nie zwraca na tym odcinku dostatecznej uwagi na tak ważną kwestję, jak potaniecie kosztów pro-

dukcji. Czyżby miało tak być, że się chce oszczędzać „niepotrzebnych wydatków na mało obiecujące eksperymenty“?

Nowoczesny silnik spalinowy zdał już dawno egzamin i znajdujemy go we wszystkich działach przemysłu na całym świecie. Wady i zarzuty, o których wyżej wspomniałem, należą już także do historii. Nowoczesny bezkompresorowy silnik Diesla nadaje się do ruchu wiertniczego, pracuje na każdym oleju gazowym, a przy odpowiednim dostosowaniu równie dobrze na gazie ziemnym i ropie, przyczem zużycie powyższych paliw jest niezwykle małe. Elastyczność dzisiejszego Diesla pozwala na przeciążanie go do 30% a nawet i wyżej; specjalnie należy podkreślić dużą skalę regulacji obrotów, bo aż do 20% normalnej ilości. Pozostawałby tylko jeden zarzut, a mianowicie kwestja sterowania. Ale i na to jest rada w drodze zastosowania zwrotnego systemu kół zębatach (t. zw. „Wendegetriebe“), używanych od dłuższego czasu z wielkim powodzeniem przy silnikach Diesla, służących do napędu okrętów. Z zresztą te szyby, na których się już używa silnika spalinowego, mówią same za siebie.

Inż. Tadeusz Welfeld.

PRZEGLĄD PRASY

Asfalt czy co innego?

W zeszycie 13, str. 378, umieściliśmy artykuł, przedrukowany z Il. K. C., dotyczący problemu drogowego w Polsce. Dziś umieszczamy przedruk z Nr. 207 tegoż dziennika na ten sam temat.

W artykule pod tym tytułem zastanawia się autor p. A., dlaczego u nas niema dróg asfaltowych, względnie, dlaczego te małe kawałki tą metodą wykonane w krótkim czasie uległy zupełnemu zniszczeniu.

Uważa, że warunki klimatyczne u nas są odmiennie niż w innych krajach, że brak stacyj doświadczalnych nie pozwala odkryć odpowiedniej metody asfaltowania, że wreszcie nasza trakcja konna niszczy asfalty.

Z temi słusznymi wywodami trudno mi jest praktycznie biorąc, w całej rozciągłości się zgodzić. Studjując drogi całej Europy od wielu lat, odczuwając ich wady i zalety na własnej skórze (gumie roweru lub auta), pozwalał sobie zabrać głos w tej sprawie.

Asfalt na całym świecie uznany został za najpraktyczniejszy przy budowie nawierzchni. W mrozach Skandynawji czy Kanady, w słońcu Maroka i górach Andaluzji, wszędzie daje się szybko nałożyć (nie wymaga długiego tężenia jak beton) i jest bardzo trwałym, bo daje się momentalnie naprawiać (powód ten sam). Naszym

asfalom na gościńcach, czy w mieście zawsze brakowało opieki. Małe uszkodzenia zamiast natychmiast je naprawiać, czekają miesiącami, aż w biurokratycznym porządku przyjdzie na nie kolej. Wskutek tego, z małej dziury, dającej się załatać garścią asfaltu, powstaje przerębła przepaściasta, wymagająca już całych fur materiału. Szkoda powstaje tylko z powodu braku starania i złej organizacji. Ile zaś pracy wymaga naprawa drogi betonowej, może się każdy dziś przekonać na ulicach miast.

Z tego samego np. powodu, szosa asfaltowana do Bronowic rozleciała się w zupełności. Kilka-set tysięcy przepadło w błocie. Gdy dziury były już za głębokie, zaczęto je zatykać grubym szutrem, zmieszonym z piaskiem. Pierwszy przejeżdżający samochód wygniatał tę mieszaninę i dziura po dawnemu świeciła swą przepastną głębią.

Na drogach naszych po deszczu nigdy nie można spotkać droźnika naprawiającego wyboje. Tak zawsze naprawiają na całym świecie. Kałuże, stojące w zagłębieniach drogi, wskazują najlepiej gdzie kilka łopat szutru są konieczne. Zdaje się, że gdyby nasze „sztaby generalne“ drogowe mniej siedziały przy biurkach, a więcej na gościńcach (o ile możliwości na rowerach lub motorach, by się dobrze wytrząść) stan tenby się zmienił.

Nie wiem czy trzeba bardzo specjalnych „stacyj doświadczalnych“. Doświadczenia o budowie dróg zebrano w grubych tomach. Takie stacje, nawet specjalne komisje wysyłane na studia (o ile możliwości do Paryża) nie przyniosą nic nowego, chyba najgorszy program z Folies Bergeres.

Używanie Niemców inżynierów i robotników, obecnie, jest skandalem i spotyka się z oburzeniem ogółu. Bezrobotnych u nas dosyć, brak jedynie organizacji i nadzoru.

Trakcja konna najbardziej niszczy drogi. To nie ulega wątpliwości. Konie rąbią gościniec kopytami, a potem krają go kołami w głębokie koleiny. Za tę „zbożną“ pracę, ten rodzaj lokomocji zwolniono od świadczeń na nasz sławny „fundusz drogowy“. Trudno jest nakazać koniom chodzenia w papuczach lub kaloszach. Ale można nakazać, by wozy stosownie do ciężaru miały odpowiednio szerokie obręcze. Czem wię-

kszy ciężar, tem szersza musi być obręcz. Tymczasem zobaczymy jak wyglądają drogi, po których setki furmanek wiezie cegłę lub kamienie, gdzie tysiące wozów jedzie z węglem (taniej to kosztuje niż przewóz koleją), gdzie długie sznury góralskich wozów wiozą na 5 cm. obręczach stosy belek i desek!

Jeszcze jedno. Tempo pracy! Płakać się chce, gdy się widzi, jak tych 3 do 5 robotników udaje, że coś robi. Robota nie zając. Zresztą — to za zimno, to za ciepło, to deszcz, to pora na obiad! To samo obserwować można nie tylko na wsi, ale i w mieście. Zamyka się ulice na całe miesiące. Dostęp do domów i sklepów niemożliwy. Nikt nie pyta się, czy kto przez to szkody nie poniesie.

Wreszcie są drogi zapomniane zupełnie, pozostawione swemu losowi. Czytelniku, jeżeli jesteś smutny, to pojedź do Kocmyrzowa. To nie droga, ale zupełna operetka.

Jan Fischer.

Gigantyczny rurociąg... w Ameryce

W „Kurjerze Polskim“ z dnia 13 lipca br. znajdujemy sprawozdanie z odczytu, wygłoszonego w Warszawie przez inż. Jerzego Maleckiego, na temat budowy gazociągu z Texas do Chicago w St. Zj. Ameryki Półn.

Celem budowy tego najdłuższego w świecie gazociągu było zaopatrzenie jednego z największych miast Ameryki, Chicago, w najtańszy ze znanych gazów, gaz ziemny; niska cena umożliwiła przeprowadzenie rurociągu na olbrzymiej długości 1 600 km, dzielącej pola naftowe w Texas od Chicago.

O znaczeniu tego ogromnego przedsięwzięcia w ogólnej gospodarce daje obraz wielkości zaangażowanych kapitałów. Przy samej tylko budowie danego gazociągu wydano około 70 000 000 dol., zaś w całości przedsięwzięcia zaangażowano 200 000 000 dol., czyli prawie tyle, co wynosi budżet naszego Państwa.

Oczywiście jest to możliwe tylko tam, gdzie gazownictwo osiągnęło znaczny stopień rozwoju i gdzie znaczenie przemysłu gazowniczego jest dostatecznie doceniane. Gdy w Polsce gazownictwo jest przemysłem bardzo małym i istnieje nawet tendencja zapatrywania się na nie jako na przemysł powolnie zamierający, w Ameryce gazownictwo jest jednym z największych i najważniejszych przemysłów i jego szybki rozwój jasno wskazuje na dużą jego żywotność. Szczególnie charakterystyczny jest wzrost konsumpcji gazu ziemnego, która w ciągu dziewięciolecia od roku 1921 do 1930 wzrosła od 18,5 miliardów metrów sześć. do 54,5 miliardów m³ czyli prawie o 200 proc.

Na ogrom amerykańskiego gazownictwa wskazuje fakt, że gazociąg Texas - Chicago przepuszcza dziennie przeszło 3 razy więcej gazu, aniżeli produkcja wszystkich gazowni w Polsce, razem z naszym gazem ziemnym. Najbardziej przekonywującą cyfrą przy porównaniach tego rodzaju jest konsumpcja gazu na jednego mieszkańca. O ile na każdego mieszkańca u nas przypada 18,7 m³ gazu rocznie, o tyle w Stanach Zjednoczonych konsumpcja wynosiła w ubiegłym roku 485 m³ czyli prawie 26 razy więcej niż u nas.

Wartość inwestycji w gazownictwie amerykańskim wynosi ponad 5 miliardów dol. i stoi na jednym z pierwszych miejsc z pośród innych wielkich przemysłów. Wszystkie tamtejsze gazownie posiadały w początkach kryzysu w roku 1930 przeszło 17,5 milionów konsumentów, ogólne zaś wpływy, osiągnięte ze sprzedaży gazu wyniosły w tym roku około 937 milionów dolarów.

Znaczenie tych cyfr możemy najłatwiej uchwycić, śledząc ich rozdział w gospodarce narodowej. Z ogólnych wpływów gazownie amerykańskie wypłaciły około 230 milionów dol. jako pensje swoim pracownikom, około 350 milionów otrzymały różne fabryki za dostarczone materiały, państwo pobrało 80 milionów tytułem podatków, 100 milionów odpisano na amortyzację i procenty za pożyczki, reszta, około 170 milionów, przedstawia czysty zysk gazowni.

Jeśli sobie w ten sposób uprzytomimy, ile ludzi miało zapewniony byt dzięki rozwojowi tego przemysłu i jaki ogromny wpływ miał ten rozwój na podniesienie dobrobytu ludności, oraz jak ogromną rolę ekonomiczną i kulturalną miało dostarczenie gazu do wszystkich prawie skupień ludności w Ameryce, to zrozumiemy zna-

czenie gazownictwa dla każdego kraju i paląca potrzebę gazyfikacji naszego kraju w szczególności.

W końcu podkreślił p. inż. Malecki charakterystykę techniczną gazociągu Texas - Chicago. Średnica jego wynosi 24 cale, czyli 61 cm, gazociąg zdolny jest przepuścić 11 200 000 m³ na dobę, wytrzymuje ciśnienie do 56 atmosfer. Przy

przepompowywaniu (przetłaczaniu, przyp. Red. „P. N.“) gazu czynnych jest 57 sprężarek po 1250 HP każda, przyczem istnieje 10 stacyj sprężarek, położonych mniej więcej co 177 km. Przy budowie gazociągu pracowało codziennie 2 500 ludzi w ciągu jednego roku. Roboty, nie wyłączając ziemnych, były prowadzone przeważnie sposobem mechanicznym.

DZIAŁ SPRAWOZDAWCZY

Posiedzenie naukowe Państwowego Instytutu Geologicznego. Ukazał się Nr. 36, z maja 1933 r. „Sprawozdań z posiedzeń P. I. G.“. Z referatów, wygłoszonych i omówionych na kolejnych zebraniach, wymieniamy te, które zainteresować mogą przemysł naftowy ze względu na obszary, których dotyczą.

J. Czarnocki i K. Kowalewski: „O miocenie młodszym na pld.-wschód od Przemyśla w okolicach Niżankowic, Nowego Miasta, Hussakowa, Felsztyna, Dobromila, Chyrowa i starej Soli“.

J. Czarnocki p. t.: „Stratygrafia miocenu w pld.-wschodniej części przedgórz Karpat między rz. Prutem i Kosowem, oraz uwagi ogólne o pretortonie na brzegu Karpat wschodnich“.

P. Bujalski: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w r. 1932 na arkuszu Stanisławów“.

H. Teisseyre: „Sprawozdanie z badań wykonanych w r. 1932 nad czwartorzędem arkusza Stary Sambor“.

L. Horwitz: „Badania dopełniające na arkuszach Ustrzyki Dolne i Stary Sambor“.

St. Krajewski p. t.: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w r. 1932 na arkuszu Stary Sambor“.

Z. Opolski: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w r. 1932 na arkuszach Ustrzyki Dolne, Dydjowa, Smorze i Stary Sambor“.

S. Jaskólski: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w r. 1932 na arkuszu Turka“.

St. Krajewski p. t.: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w r. 1932 na arkuszu Sanok“.

Badania na wymienionym obszarze obejmują dwa regiony, położone po obu skrzydłach antykliny Górki - Kombornia.

A) W regionie pld.-zachodnim rozróżniamy 1) łęk Korczyń - Jaćmierza, 2) siodło Krościenka - Trześniowa, 3) łęk Bzianki, 4) siodło Wróblika. W regionie tym występuje ropa w dwóch pasach. Pas południowy zdaje się być związany z drugorzędem siodłem w dolnych warstwach krośnieńskich pn. skrzydła łęku Bzianki. Wyciek ropy

widzieć tu około starych zaniechanych szybów Mac Garvey'a wierconych przed około 50 laty. Pas północny występuje w obrębie siodła Krościenko - Trześniów. W różnych czasach założono tu kilka szybów, natrafiając w większości wypadków na ropę, naogół w niewielkiej ilości.

B) W regionie pn.-wschodnim mamy do czynienia z jedną tylko jednostką tektoniczną, którą jest łęk Brzozowa. Wśród minerałów użytecznych referent nie wymienia ropy naftowej.

H. Świdziński: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w roku 1932 w okolicy Bednarki i Harkłowej na arkuszu Jasło“.

H. Świdziński: „Czwartorzęd w kotlinie krośnieńskiej“.

B. Boehm: „Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w roku 1932 w pld. części arkusza Jasło“.

O. Wyszyński: „Sprawozdanie z badań, wykonanych w roku 1932 na arkuszu Gorlice - Grybów“.

O. V. Wyszyński: „Sprawozdanie tymczasowe z obliczeń zasobów gazu ziemnego w okręgu jasielskim“.

Referent omawia przede wszystkim kwestię metody, którą wybrać należało dla przeprowadzenia obliczeń. Końcowe wyniki obliczeń wypadły następująco.

Dla siodła jasielskiego zapasy gazu kategorii pewnej w elemencie środkowym wynoszą przy najniższej granicy eksploatacyjnej 420 milionów metrów sześciennych. Zasoby kategorii prawdopodobnej tej samej grupy wynoszą 624 milionów m³, czyli razem przeszło 1 miliard m³. Te same co wyżej zasoby, przy granicy ciśnienia 17 atm., będą wynosiły 839 milionów metrów sześciennych.

Dla siodła Strachociny zasoby kategorii pewnej wynoszą 94 milionów m³, do granicy 20 atm. 73 milionów m³. Zasoby kategorii prawdopodobnej oszacowano, przy ciśnieniu najniższym, na 890 milionów m³, przy ciśnieniu 20 atm. na 748 milionów m³.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Ceny i place

CENY ROPY NAFTOWEJ.

Ceny ustalone dla ropy, przypadającej na udziały brutto, na miesiąc sierpień 1933 r. (za 1 wagon à 10.000 kg.):

Marka:	Cena:
Kryg (czarna)	Zł. 1.130.—
Równe - Rogi (parafinowa)	„ 1.215.—
Krosno (parafin.), Krościenko (parafin.)	„ 1.220.—
Rymanów	„ 1.235.—
Libusza	„ 1.260.—
Zmiennica	„ 1.265.—
Harkłowa	„ 1.268.—
Krosno (bezparafin.), Krościenko (bezparafinowa)	„ 1.270.—
Węglówka	„ 1.280.—
Wańkowa	„ 1.290.—
Łódyna, Turzepole	„ 1.295.—
Kryg (zielona), Wulka, Iwonicz, Równe-Rogi (bezparafin.), Klimkówka, Dobrucowa, Lubatówka, Białkówka - Winnica, Męcinka (parafin.)	„ 1.315.—
Kosmacz, Strzelbice, Ropianka ad Dukla, Zagórz	„ 1.320.—
Lipinki	„ 1.340.—
Wierzchnia Mraźnica	„ 1.350.—
Szymbark	„ 1.355.—
Majdan Rosulna	„ 1.365.—
Rypne, Słoboda Rungurska	„ 1.370.—
Borysław, Orów, Popiele, Opaka, Hołowicko, Grabownica Humniska (paraf.)	„ 1.375.—
Pereprostyna, Bitków (Fran. Polonaise), Męcina Wielka, Męcinka, Stara Wieś (ciemna)	„ 1.420.—
Rajskie	„ 1.440.—
Bitków (St. Nobel)	„ 1.490.—
Bitków, Pasiczna (loco Dąbrowa)	„ 1.520.—
Schodnica	„ 1.550.—
Grabownica Humniska (benzynowa)	„ 1.600.—
Urycz	„ 1.620.—
Mokre	„ 1.670.—
Bitków (Stella Zofja)	„ 1.740.—
Potok	„ 1.775.—
Kłęczany	„ 1.820.—
Toroszówka	„ 1.890.—
Stara Wieś (biała)	„ 1.920.—

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych „Polmin“ wykonywa prawo zakupu następujących marek ropy bruttowej, wyprodukowanej w miesiącu sierpniu 1933 r.

Borysław	Turzepole
Bitków-Pasiczna (Dąbr.)	Klimkówka
„ (Franco-Polon.)	Wulka
„ (Standard-Nobel)	Iwonicz
„ (Zofja-Stella)	Węglówka
Schodnica	Równe - Rogi (bezparaf.)
Mraźnica Wierzchnia	Równe-Rogi (paraf.)
Urycz	Potok
Pereprostyna	Grabownica-Humnis. (benz.)

Rypne	Grabownica-Humnis. (par.)
Opaka	Lipinki
Strzelbice	Libusza
Rajskie	Majdan-Rosulna
Harkłowa	Dobrucowa
Kryg (zielona)	Lubatówka
Kryg (czarna)	Białkówka - Winnica
Krosno (bezparaf.)	Męcina Wielka
Krościenko (bezparaf.)	Męcinka
Łódyna	Męcinka (paraf.)
Wańkowa	

Innych gatunków ropy powyżej niewymienionych Państwowa Fabryka Olejów mineralnych „Polmin“ nie zakupuje.

Ceny za ropę, płacone przez Vacuum Oil Company S. A. w miesiącu sierpniu 1933 r. kształtowały się przeciętnie dla poszczególnych marek jak następuje:

Ceny w złotych za 10.000 kg.

Toroszówka - Petronafta	Zł. 1.938.48
Lipinki - Lipa	„ 1.396.95
Krosno - Karola	„ 1.273.86
Męcina Wielka	„ 1.453.86
Lipinki	„ 1.478.76
Lipinki - Rużycza	„ 1.384.63
Klimkówka (bezparafinowa)	„ 1.356.94
Mokre	„ 1.827.71
Potok - Alba	„ 1.800.02
Libusza	„ 1.143.21
Męcina (parafinowa)	„ 1.449.85
Rajskie	„ 1.730.79
Potok	„ 1.831.—
Kryg (czarna)	„ 1.111.10
Słoboda Rungurska	„ 1.250.—
Rypne - Duba	„ 1.352.—
Polana - Ostre	„ 1.187.—

CENA GAZU ZIEMNEGO.

Dla Zagłębia Borysław-Tustanowice za miesiąc sierpień 1933 r. ustalona została przez Izbę Przemysłowo Handlową we Lwowie w porozumieniu z Krajowym Towarzystwem Naftowym cena gazu na

4,32 groszy za 1 m³.

Przy obliczaniu ceny gazu, przypadającego na udziały brutto, odliczają kopalnie z powyższej ceny koszty zabierania gazu z kopalni, t. j. koszty tłoczenia i t. p.

PŁACE ROBOTNICZE W PRZEM. NAFT.

Umowa zbiorowa z dnia 20 września 1932 r. (vide „Przemysł Naftowy“ Nr. 18, str. 439 z r. 1932) prolongowana została na rok następny, tak, iż płace i warunki pracy, ustalone tą umową, obowiązują bez zmiany do dnia 31 sierpnia 1934 r.

PRZEGLĄD STATYSTYCZNY

Przemysł kopalniany w lipcu 1933 r.

(Sprawozdanie Izby Pracodawców w Borysławiu).

I. Ropa.

W lipcu 1933 r. wydobyto ogółem w Polsce 4799 cyst. ropy naftowej, czyli o 130 cyst. więcej aniżeli w poprzednim miesiącu. W szczególności wydobyto w lipcu br. z kopalń okręgu górniczego:

Drohobycz	3.709 cyst.	(+ 94 cyst.)
Jasło	818 „	(+ 30 „)
Stanisławów	272 „	(+ 6 „)
Razem	4.799 cyst.	(+130 cyst.)

Po odliczeniu od wydobycia brutto ropy użytej w lipcu na opał (7 cyst.) i zanieczyszczenia (130 cyst.) pozostaje produkcja czysta netto 4.669 cyst.

Ilość ropy odtłoczonej przez przedsiębiorstwa naftowo-wiertnicze do Towarzystw magazynowo-tłoczeniowych i ekspedjowanej beczkami i beczkowitzami z kopalń nie posiadających połączeń rurociągowych, wynosiła w lipcu 1933 r.

4.676 cyst.

Z tej liczby na okręg Drohobycz przypada 3.536 cyst., na okręg Jasło 816 cyst. i na okręg Stanisławów 324 cyst.

Zapasy ropy w Polsce z końcem lipca br. w zbiornikach na kopalniach i w Towarzystwach magazynowo - tłoczeniowych wynosiły ogółem 2.748 cyst. t. j. o 179 cyst. mniej aniżeli w czerwcu br.

Jeżeli do tej ilości doliczymy 5183 cyst. ropy pozostającej w zapasie w rafinerjach w dniu 31. lipca 1933 r., otrzymamy ogólną ilość zapasu ropy w Polsce 7.931 cyst.

Ogólna ilość robotników zatrudnionych w przemyśle naftowym w lipcu br. wynosiła 12.529 a w szczególności:

Kopalnie nafty i zakłady pomocnicze	8.477 rob.
Rafinerje	3.542 „
Gazoliniarnie	324 „
Kopalnie wosku	186 „
Razem	12.529 rob.

Okręg górniczy Drohobycz.

Wydobycie ropy naftowej z kopalń tego okręgu wynosiło w lipcu br. 3.709 cyst. a w szczególności:

w Borysławiu	768 cyst.	(+ 49 cyst.)
w Tustanowicach	1.150 „	(+ 32 „)
w Mrażnicy I. II.	989 „	(- 20 „)
Razem w rejonie borysławskim	2.907 cyst.	(+ 61 cyst.)
Inne gminy poza Borysławiem	802 „	(+ 33 „)
Ogółem w drohobyckim okręgu	3.709 cyst.	(+ 94 cyst.)

Przeciętna dzienna produkcja kopalń okręgu drohobyckiego wynosiła w lipcu 119,6 cyst. W rejonie borysławskim wydobywano przeciętnie po 93,8 cyst. ropy dziennie.

Po odliczeniu od wydobycia brutto 126 cyst. użytych na opał i zanieczyszczenia otrzymamy 3.583 cyst. (+ 93 cyst.) ropy czystej, pozostającej w drohobyckim okręgu na przeróbkę.

W lipcu oddano ogółem w drohobyckim okręgu 3.536 cyst. ropy, a w szczególności:

odtłoczono do Towarzystw magazynowo - tłoczn.	3.431 cyst.
ekspedjowano beczkami i beczkowitzami	105 „
Razem	3.536 cyst.

W miesiącu sprawozdawczym ekspedjowano do rafinerji kolejną i rurociągami:

ropy marki borysławskiej	2.766 cyst.
ropy marek specjalnych	832 „
Razem	3.598 cyst.

W zapasie pozostawało w drohobyckim okręgu z końcem lipca br. 2.404 cyst. ropy, a to:

na kopalniach	694 cyst.
w Towarz. magazyn.-tłoczn.	1.710 „
Razem	2.404 cyst.

W okręgu drohobyckim zatrudniano w lipcu br. ogółem 5.633 robotników stałych i tygodniowych, a w szczególności:

	Rejon borysław.	Kopalnie poza Borysławiem	Razem
kopalnie i zakłady pomocnicze	3.760 rob.	1.465 rob.	5.225 rob.
gazoliniarnie	214 „	33 „	247 „
kopalnie wosku	161 „	—	161 „
Ogółem	4.135 rob.	1.498 rob.	5.633 rob.

Produkcja odtłoczona przez wielkie firmy naftowe w drohobyckim okręgu w lipcu 1933 r.

Firma	Rejon borysław.	Kopalnie poza Borysławiem	Razem
Premier	493 cyst.	167 cyst.	660 cyst.
Fanto	315 „	— „	315 „
Karpaty	241 „	130 „	371 „
Nafta	138 „	— „	138 „
Razem „Małopolska“	1.187 cyst.	297 cyst.	1.484 cyst.

Firma	Rejon boryslaw.	Kopalnie poza Boryslawiem	Razem
Galicja S. A.	251 cyst.	91 cyst.	342 cyst.
Limanowa	359 „	24 „	383 „
Standard Nobel	163 „	20 „	183 „
Gazy Ziemne S. A.	— „	234 „	234 „
Pionier S. A.	18 „	— „	18 „
Razem wielkie firmy			
	1.978 cyst.	666 cyst.	2.644 cyst.
Różne inne firmy			
	734 „	158 „	892 „
Ogółem			
	2.712 cyst.	824 cyst.	3.536 cyst.

Okręg górniczy Jasło.

W jasielskim okręgu wydobyto w lipcu 818 cyst. ropy, a więc o 30 cyst. więcej aniżeli w poprzednim miesiącu.

Zużycie na opał i zanieczyszczenia wynosiło w lipcu 7 cyst., tak że pozostawało produkcji czystszej 811 cyst.

Ilość produkcji odtłoczonej wynosiła w lipcu 816 cyst.

W zapasie pozostawało w dniu 31 lipca 1933 r. w zbiornikach na kopalniach 148 cyst. i w Towarzystwach magaz. tłocz. 126 cyst., czyli ogółem 274 cyst. (— 62 cyst.).

Przeciętna dzienna produkcja kopalń okręgu jasielskiego wynosiła w lipcu 26,4 cyst.

Ogólna ilość zatrudnionych robotników 2.494.

Okręg górniczy Stanisławów.

Wydobycie ropy naftowej z kopalń tego okręgu wynosiło w lipcu br. 272 cyst., co w porównaniu z czerwcem stanowi zwyżkę 6 cyst.

Ponieważ na zanieczyszczenia i na opał odpadało w lipcu 4 cyst., pozostawało z wydobycia brutto 268 cyst. produkcji czystszej.

W zapasie pozostawało w dniu 31 lipca 1933 roku ogółem 70 cyst. ropy (— 56 cyst.) a to: w zbiornikach na kopalniach 52 cyst. i w zbiornikach Towarzystw magazynowo - tłoczniowych 18 cyst.

Ilość ropy oddanej na przeróbkę wynosiła 324 cyst.

Przeciętna dzienna produkcja kopalń okręgu stanisławowskiego wynosiła w lipcu 8,7 cyst.

Ogólna ilość zatrudnionych robotników 835.

Ogólna produkcja odtłoczona przez wielkie firmy naftowe w lipcu 1933 r.

Firma	Drohobycz	Jasło	Stanisławów	Razem
Małopolska	1.484 cyst.	298 cyst.	123 cyst.	1.905 cyst.
Galicja	342 „	37 „	— „	379 „
Limanowa	383 „	— „	— „	383 „
Stand. Nobel	183 „	— „	35 „	218 „
Gazy Ziemne	234 „	— „	— „	234 „
Comp. Fr.-Pol.	— „	— „	48 „	48 „
Polmin	— „	22 „	0,2 „	22,2 „
Pionier	18 „	— „	— „	18 „
Razem wielkie firmy				
	2.644 cyst.	357 cyst.	206,2 c.	3.207,2 c.
Różne inne firmy				
	892 cyst.	459 cyst.	117,8 c.	1.468,8 c.
Ogółem				
	3.536 cyst.	816 cyst.	324,0 c.	4.676,0 c.

Przeciętna cena ropy marki „Standard“ wedle notowań Tow. „Petrolea“ w Boryslawiu, wynosiła w lipcu zł. 1.367 = \$ 216.98.

II. Gaz ziemny.

Ilość gazu ziemnego wydobytego w Polsce w ciągu lipca 1933 r. wynosiła ogółem

35,550.400 m³

a w szczególności: w okręgu drohobyckim 24,601.304 m³, w okręgu jasielskim 7,359.822 m³ i w okręgu stanisławowskim 3,589.274 m³.

Wydobycie gazu ziemnego w drohobyckim okręgu w lipcu 1933 r.

Boryslaw	3,171.104 m ³
Tustanowice	6,207.711 „
Mrażnica	5,773.002 „
Razem	
	15,151.817 m ³
Daszawa	5,497.521 m ³
Gelsendorf	2,300.310 „
Inne gminy	1,651.656 „
Ogółem	
	24,601.304 m ³

Przeciętna produkcja gazu ziemnego w drohobyckim okręgu wynosiła w lipcu 551.13 m³/min.

Ilość otworów świdrowych z produkcją gazu w okręgu drohobyckim wynosiła w lipcu 1.192, z czego w samym rejonie boryslawskim 471 otworów.

Wielkie firmy naftowe wydobyły ze swoich kopalń w lipcu 1933 r. ogółem 26,088.022 m³ gazu (patrz tabela „Wydobycie gazu ziemnego w wielkich firmach naftowych“).

III. Gazolina.

W lipcu przerobiono na gazolinę 24,213.447 m³ gazu, a w szczególności: w okręgu drohobyckim 17,057.459 m³, w okręgu jasielskim 4,132.188 m³ i w okręgu stanisławowskim 3,023.800 m³.

Czynnych fabryk gazoliny było w rejonie boryslawskim 13, w Drohobyczu 1, w Schodnicy 2, w Rypnem 1, w Bitkowie 4, w Grabownicy 1, w Równem 1, w Jedliczach 1, w Toroszwówce 1 i w Gliniku Marjampolskim 1, czyli razem 26.

Ogółem wytworzono w lipcu b. r.:

355 cyst. gazoliny

czyli o 1 cyst. więcej aniżeli w czerwcu b. r.

Wytwórczość gazoliny w poszczególnych firmach w lipcu 1933 r.

Premier	42.2500 cyst.
Nafta	23.1897 „
Fanto	35.0200 „
Alfa - Rypne	14.3865 „
Małopolska - Bitków	20.8220 „
Małopolska - Równe	8.6410 „
Małopolska - Jedlicze	12.4499 „
Małopolska - Glinik Marjamp.	3.2327 „
Razem „Małopolska“	
	159.9918 cyst.

Wydobycie gazu ziemnego w wielkich firmach naftowych w lipcu 1933 r. m³

Firma	D r o h o b y c z			Jasło	Stanisła- wów	Ogółem
	Borysław Tustanowice Mrażnica	Inne gminy drohobyckiego okregu	Razem			
Małopolska	5,527.255	1,140.781	6,668.036	4,239.003	1,912.378	12,819.417
Galicja	1,805.136	43.647	1,348.783	338.547	—	1,687.330
Limanowa	1,740.976	19.720	1,760.696	—	—	1,760.696
Standard Nobel	711.520	5.270	716.790	—	535.800	1,252.590
Gazolina	179.311	4,094.421	4,273.732	—	—	4,273.732
Polmin	—	3,677.410	3,677.410	364.172	—	4,041.582
Gazy Ziemne	—	252.675	252.675	—	—	252.675
Razem wielkie firmy	9,464.198	9,233.924	18,698.122	4,941.722	2,448.178	26,088.022
Różne inne firmy . . .	5,687.619	215.563	5,903.182	2,418.100	1,141.096	9,462.378
Ogółem	15,151.817	9,449.487	24,601.304	7,359.822	3,589.274	35,550.400

Ruch otworów świdrowych w wielkich firmach z końcem lipca 1933 r.

Firma	Drohobycz					J a s ł o					Stanisławów					R a z e m				
	w eksplo- atacji	wiercenie	wiercenie i produk.	inne	Razem	w eksplo- atacji	wiercenie	wiercenie i produk.	inne	Razem	w eksplo- atacji	wiercenie	wiercenie i produk.	inne	Razem	w eksplo- atacji	wiercenie	wiercenie i produk.	inne	Razem
Małopolska	420	7	6	2	435	382	6	2	—	390	74	4	2	—	80	876	17	10	2	905
Galicja	87	1	1	5	94	22	2	—	—	24	—	—	—	—	—	109	3	1	5	118
Limanowa	77	2	—	—	79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	2	—	—	79
St. Nobel	55	—	—	—	55	—	—	—	—	—	11	—	—	—	11	66	—	—	—	66
Gazy Ziemne	241	—	—	1	242	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	241	—	—	1	242
Pionier	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	3
Polmin	5	2	—	—	7	31	2	—	—	33	1	—	—	—	1	37	4	—	—	41
Franco-Polon.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	2	—	42	40	—	2	—	42
Gazolina	13	1	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	—	1	15
Razem wielkie firmy	899	15	7	9	930	435	10	2	—	447	126	4	4	—	134	1460	29	13	9	1511
Różne inne firmy	712	4	8	18	742	657	23	9	15	704	124	3	5	1	133	1493	30	22	34	1579
Ogółem	1611	19	15	27	1672	1092	33	11	15	1151	250	7	9	1	267	2953	59	35	43	3090

Galicja - Borysław 31.1300 cyst.
 Galicja - Drohobycz 12.7229 „
 Galicja - Grabownica 10.3241 „

Razem „Galicja“ 54.1770 cyst.

Gazolina 43.4108 „
 Limanowa 23.0951 „
 Standard - Nobel Borysław 21.2000 „
 Standard - Nobel Bitków 2.8560 „

Razem „Standard“ 24.0560 cyst.

Schodniczanka S-ka z o. o. 8.8708 cyst.
 Polskie Zakłady Gazolinowe 21.6600 „
 Gmina Chrześcijańska 3.7628 „
 Gazoliniarnia „Rela“ 7.8967 „
 Gazoliniarnia „Henryk“ 2.6316 „
 Pasieczki - Schodnica 1.5435 „
 Dr. Segil - Bitków 1.9370 „
 Perkins - Bitków 5285 „
 Toroszkówka Tow. Górn. 1.8690 „

Ogółem 355.4306 cyst.

W lipcu dostarczono krajowym rafinerjom i ekspedjowano na zapotrzebowanie krajowe 353.6238 cyst. gazoliny. Zagranicę, a w szczególności do Włoch, wywieziono 4.4260 cyst. gazoliny.

Ilość robotników zatrudnionych we fabrykach gazoliny wynosiła w lipcu 324, urzędników 45. Przeciętna cena gazoliny wynosiła w lipcu 3.900 zł. za 1 cyst.

IV. Wosk ziemny.

W ciągu lipca wydobyto z kopalni wosku „Borysław“ w Borysławiu 35.540 kg. wosku ziemnego. Kopalnia wosku w Dźwiniaczu nieczynna.

W miesiącu sprawozdawczym wywieziono do Niemiec 11.708 kg. wosku.

W zapasie pozostawało z końcem lipca b. r. 108.168 kg. wosku, a to: w Borysławiu 108.069 kg. i w Dźwiniaczu 99 kg.

W lipcu zatrudniała kopalnia wosku „Borysław“ w Borysławiu 161 robotników, kopalnia w Dźwiniaczu 25 robotników, t. j. razem 186 robotników.

Przeciętna cena wosku ziemnego w miesiącu sprawozdawczym wynosiła: I-sza sorta zł. 300 za 100 kg.; II-ga sorta zł. 250 za 100 kg.

V. Stan ruchu otworów świdrowych.

Z końcem lipca 1933 r. było w Polsce ogółem 3.090 czynnych szybów, a w szczególności:

	Drohobycz	Jasło	Stanisławów	Razem
samopłynące	1	3	9	13
tłokowane	312	35	13	360
łyżkowane	138	59	89	286
pompowane	1.017	971	127	2.115
wyłącznie gazowe	143	24	12	179
Razem otw. w eks.	1.611	1.092	250	2.953
wiercenie	19	33	7	59
wiercenie i produk.	15	11	9	35
instrumentacja	10	12	1	23
rekonstrukcja	17	3	—	20
Razem otw. czyn.	1.672	1.151	267	3.090

	Drohobycz	Jasło	Stanisławów	Razem
montowanie	11	3	—	14
zmontow. a nieuruch.	7	—	3	10
czasowo zastanow.	563	145	41	749
likwidacja	6	—	4	10
Ogółem otw. świdr.	2.259	1.299	315	3.873

Na rejon borysławski przypada w lipcu b. r. 659 szybów czynnych. Ruch otworów świdrowych w okręgu drohobyckim przedstawiał się w lipcu następująco:

	Borysław	Tustanowice	Mrażnica	Inne gminy	Razem
otwory w eksploatacji					
ropy i gazu	174	191	131	972	1.468
otwory wyłącznie gaz.	47	79	5	12	143
otwory w wierceniu	2	—	5	12	19
wiercenie i produkcja	4	4	4	3	15
otwory inne (instrumentacja, rekonstrukcja)	2	6	5	14	27
Razem	229	280	150	1.013	1.672

W miesiącu sprawozdawczym uruchomiono następujące nowe otwory świdrowe:

- w Daszawie — Zawadzki — Jan Sobieski — Gazolina S. A.
- w Jabłonce — Włodzimierz Nr. 5 — M. Haller i Ska
- w Potoku — Nr. 202 — Małopolska.

W lipcu b. r. rozpoczęto montaż urządzeń dla uruchomienia następujących nowych otworów w drohobyckim okręgu:

- w Tustanowicach — Niagara III. — Małopolska
- w Orowie — Fanny — Ulan 3 — Gazolina S. A.
- w Rypnem — Hannibal — Serhów 33 — Małopolska (Alfa)
- w Wańkowej — Brelików 92 — Małopolska (Sté Wańkowa).

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Obrazy Izby Przemysłowo Handlowej we Lwowie w sprawie projektu górniczej ustawy naftowej. Szereg posiedzeń, zwołanych przez Izbę Przemysłowo Handlową we Lwowie celem omówienia i zaopiniowania projektu ustawy naftowej, zakończony został konferencją dnia 1 września br. Na konferencji tej, odbytej pod przewodnictwem Wiceprezesa Izby W. Sulimirskiego, zreferował Wicedyrektor Izby Dr. Wachtel dotychczasowe wyniki prac, przeprowadzonych przez Izby. Z referatu Dra Wachtla okazuje się, że opinie przedłożone Izbie Prze-

mysłowo Handlowej ze strony poszczególnych ugrupowań przemysłu naftowego, zgodne są najzupełniej pod tym względem, że omawiany obecnie projekt rządowy nie rozwiązuje w sposób pożądaný zagadnienia reformy prawa naftowego, wniesiony bowiem został w chwili, w której dokonywanie zasadniczych reform ustawodawczych nie jest na czasie, i że szereg przewidywanych projektem instytucyj nie odpowiada potrzebom przemysłu i w praktyce okazać się może szkodliwy. Dyskusja przeprowadzona nad referatem Dra Wachtla wykazała zupełną zgodność

wszystkich w posiedzeniu biorących udział w odniesieniu do przedstawianego stanowiska i w odniesieniu do opinii, jaką w sprawie tej przedłożyć ma Ministerstwu lwowska Izba Przemysłowo Handlowa.

Projekt ustawy naftowej w Izbie Przemysłowo Handlowej w Krakowie. Dnia 29 sierpnia br. odbyło się w Krakowie posiedzenie połączonych Komisji górniczo-naftowej i polityki handlowej w sprawie projektu naftowej ustawy górniczej. Posiedzenie odbyło się pod przewodnictwem Prezesa Izby Epsteina z udziałem radców Izby oraz ekspertów w osobach: inż. J. Mokrego, prof. inż. Z. Bielskiego, inż. Hłaski, dra Bacha, inż. Schulza, dra Schaetzla i innych. W posiedzeniu wziął udział Wicedyrektor Izby lwowskiej dr. Wachtel. Projekt ustawy zreferowany został przez st. ref. dra Oberländera. Przeprowadzona po referacie dyskusja wykazała zupełną zgodność członków Izby Przemysłowo Handlowej i reprezentantów przemysłu w tym kierunku, że projekt ustawy nie jest na czasie, gdyż przemysł naftowy znajduje się w tej chwili w stadium reorganizacji, przeprowadzanej na podstawie specjalnej ustawy naftowej z marca 1932 r., której wyników odczekać należy przed zbyt daleko idącą reformą ustawodawstwa naftowego.

Projekt ustawy naftowej na posiedzeniu Związku Izb Przemysłowo Handlowych w Warszawie. Dnia 4 września b. r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Związku Izb Przemysłowo Handlowych, na którym omówiona została sprawa projektu ustawy górniczo-naftowej. Sprawę referował Wicedyrektor Izby lwowskiej Dr. Wachtel. W wyniku przeprowadzonej dyskusji powzięta została uchwała, podtrzymująca w całości stanowisko zajęte przez Izbę lwowską i krakowską, uzgodnione poprzednio w ciągu szeregu konferencji z reprezentantami przemysłu naftowego.

Powzięte przez Związek Izb uchwały zreferowane zostały tego samego dnia ustnie Dyrektorowi Departamentu Górniczego p. Pechemu przez delegację Związku Izb w osobach Prezesa Izby Warszawskiej Klarnera, Prezesa Izby krakowskiej Epsteina, Wicedyrektora Izby lwowskiej Dr. Wachtla i st. ref. Izby krakowskiej Dr. Oberländera. Dnia 5 września b. r. odbyła się w Departamencie Górniczym ponowna konferencja z reprezentantami Związku Izb. W czasie obu konferencji wyjaśniono szereg kwestyj, dotyczących zasad omawianego projektu, oraz omówiono stanowisko, zajmowane w tej kwestji przez Rząd oraz sfery przemysłowe.

Projekt górniczej ustawy naftowej jest przedmiotem ożywionej dyskusji w szerokich kołach przemysłu naftowego. W prasie fachowej i codziennej pojawiać się już zaczynają artykuły, dotyczące tego projektu. W specjalnym numerze „Gazety Porannej“ z dnia 2 września br., poświęconym przemysłowi naftowemu, znajdujemy między innymi referat, p. t. „Nowy projekt gór-

niczej ustawy naftowej“. Omawiany artykuł przedstawia w krótkości zasady, na których opiera się projekt ustawy. Na zakończenie stwierdza autor, że:

„Nowy projekt górniczej ustawy naftowej wywołał w okręgach podkarpackich duże zaniepokojenie. Opinia przemysłu naftowego stwierdza jednogłośnie, że projekt ten nie odpowiada oczekiwaniom przemysłu, że w miejsce spodziewanej poprawy narazić może przemysł na nieoczekiwane trudności, że w obecnym ujęciu nie nadaje się w żadnym wypadku do wprowadzenia go w życie, a przede wszystkim, że nie jest na czasie“.

Projekt rozporządzenia o robotach wzbronionych młodocianym i kobietom. Ministerstwo Opieki Społecznej opracowało projekt rozporządzenia, dotyczącego spisu robót, których wykonywanie zabronione zostanie osobom małoletnim, t. zn. do 18 lat życia, oraz kobietom.

Z robót, które interesować mogą przemysł naftowy, wymieniamy następujące:

W odniesieniu do młodocianych:

Obsługa niektórych urządzeń i naczyń pod ciśnieniem.

Obsługa kotłów parowych i ich urządzeń dodatkowych.

Obsługa silników, przyczem obsługa silników o mocy do 2 koni mech. jest dozwolona młodocianym powyżej lat 17.

Obsługa urządzeń elektrycznych i przewodów elektrycznych pod napięciem ponad 250 woltów, względnie ponad 100 woltów.

Obsługa pędni.

Roboty nadziemne przy budowie i pogłębianiu szybów, oraz roboty wiertnicze.

Roboty w obrębie rygu wiertniczego.

Roboty w działach produkcyjnych rafinerji ropy naftowej.

Przeróbka i oczyszczanie gazu ziemnego.

Roboty przy gazociągach oraz w rozdzielniach i na stacjach gazów palnych.

Czyszczenie kotłów asfaltowych, kotłów i pieców koksowych i t. p., oraz zbiorników po produktach ropy naftowej.

W odniesieniu do kobiet:

Obsługa pędni.

Roboty w obrębie rygu wiertniczego.

Roboty w działach produkcyjnych rafinerji ropy naftowej.

Przeróbka i oczyszczanie gazu ziemnego.

Roboty przy gazociągach, oraz w rozdzielniach i na stacjach gazów palnych.

Czyszczenie kotłów asfaltowych, kotłów i pieców koksowych i t. p., oraz zbiorników po produktach ropy naftowej.

Światowy Kongres Naftowy w Londynie. Dowiadujemy się, że na Światowy Kongres Naftowy zgłoszony został przez Główny Urząd Miar referat inż. J. Oberfelda i W. Szaynoka p. t. „Legalizacja mierników do ropy naftowej w Polsce“. Referat przyjęty został przez Prezydium Kongresu.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

Nowa taryfa celna na oleje mineralne w Czechosłowacji. (Erdöl und Teer Nr. 9/1933).

Od dnia 15 lipca 1933 r. obowiązują w Czechosłowacji następujące zmiany taryfy celnej:

	obecnie	poprzednio
I. Ropa surowa		
1. do 30% benzyny	1.—	0.—
2. ponad 30% benzyny	50.—	0.—
II. Ropa surowa i oleje mineralne		
1. od 30—40% benzyny	5.—	0.—
2. od 45—60% benzyny	10.—	0.—
3. od 60—80% benzyny	20.—	0.—
4. ponad 80% benzyny	35.—	20 wzgl. 0.—
III. Półprodukty		
1. Benzyna surowa	35.—	20.—
2. Dystylat naftowy	25.—	15.—
3. Dystylaty olejowe	20.—	20.—
4. Olej parafinowy	1.—	0.—
IV. Produkty finalne		
1. Benzyna do 790	100.—	73.—
2. Benzyna ponad 790, nafta i olej gazowy	75.—	53.—
3. Oleje ponad 880	85.—	86.—

Nowa taryfa nie ma zastosowania do tych państw, z którymi cła ustalone są na mocy umów handlowych, jak np. Polska i Rumunia. Ponieważ umowa z Rumunją posiada ważność do 30 czerwca 1934 r., — produkty naftowe, importowane z Rumunii podlegają cłom dotychczasowym.

Konsumcja butanu we Francji. We Francji rozgrywa się obecnie ciekawa walka między przemysłem naftowym, a producentami spirytusu na tle stosowania butanu w gospodarstwie domowym. Sprawa przedstawia się wedle „Courrier des Pétroles“ w następujący sposób:

Butan jest paliwem wyborowym, znakomicie zastępującym gaz świetlny tak dla celów ogrzewania jak i oświetlenia. Jest to węglowodór z gazu ziemnego lub też produkt wtórny krakowania, dający się łatwo skroplić, o wartości kalorycznej 11.850 kaloryj na kilogram. Sprawa-

dza się go z Ameryki, gdzie stosowanie jego rozwinęło się znacznie w ostatnich latach.

Umieszczany w stanie skroplonym pod lekkim ciśnieniem w butlach o zawartości 13 kilogramów, gaz ten może być jaknajwszechstronniej użyty. Wobec tego, że Francja ma przetwarzać ropę, będzie mogła niewątpliwie samodzielnie produkować butan. Wówczas zaopatrzyłyby się w paliwo te wszystkie, bardzo liczne, okolice kraju, w których brak gazu lub elektryczności niezmiernie komplikuje życie.

Abonent butanu rozporządza zazwyczaj dwiema butlami, z których jedna jest w użyciu, podczas gdy równocześnie druga, opróżniona, zostaje zamieniona na pełną. Połączenie między butlą a aparatami użytkowymi jest nieskomplikowane, wygodne i pewne. Zmiana butli odbywa się niezwykle łatwo. Po dokonaniu połączenia i otwarciu kurka gaz za pośrednictwem odpowiedniego regulatora wypływa równomiernie pod niezmiennym ciśnieniem niezależnie od stopnia opróżnienia butli.

Przejęcie ze stanu płynnego w lotny odbywa się samorzutnie wewnątrz butli, w miarę ubywania gazu. W ten sposób zostają zasilane paliwem kuchnie, radiatory, lampy i t. d.

We Francji są rozpowszechnione w sprzedaży różnorodne doskonałe aparaty do ogrzewania lub oświetlenia, zasilane butanem. Gaz ten nie tylko zastąpić może acetylen, ale jest także pozbawiony jego cech ujemnych, t. j. wygórowanej ceny, skłonności do zanieczyszczania, niewygody, a przede wszystkim niebezpieczeństwa i przykrego zapachu.

Wprowadzenie butanu na rynku francuskim jest jeszcze tak świeże, że trudno przewidzieć stopień rozwoju jego zapotrzebowania, jednakże paliwu temu można rokować wydatną rolę w przyszłej gospodarce kraju.

Omawiając powyższą sprawę „Le Courrier des Pétroles“ przytacza fakt, że producenci spirytusu zwrócili się do rządu z wnioskiem na natychmiastowe zamknięcie przywozu butanu, jako środka zagrażającego rozwojowi konsumpcji alkoholu, przeznaczonego do zasilania grzejników.

Redakcja i Administracja: Lwów, Gmach Izby Przemysłowo-Handlowej, ul. Akademicka 17, Telefon Nr. 5-46
Konto czekowe P. K. O. Nr. 153.208

Prenumerata wraz z dodatkiem statystycznym wynosi:

w k r a j u		z a g r a n i c ą
rocznie zł. 48.—		rocznie Fr. szw. 36.—
półrocznie „ 27.—		półrocznie „ „ 22.—
kwartalnie „ 16.—		kwartalnie „ „ 14.—

Cena zeszytu „Przemysłu Naftowego“ bez dodatku „Statystyki Naftowej Polski“ wynosi zł. 2.50 (Fr. szw. 2.—)
Cena ogłoszeń: $\frac{1}{4}$ str. zł. 150.—, $\frac{1}{2}$ str. zł. 90.—, $\frac{1}{4}$ str. zł. 50.—, $\frac{1}{8}$ str. zł. 30.—. Strona zewnętrzna okładki 50% drożej, pierwsza strona ogłoszeń 25% drożej. Przy zamówieniach na inseraty wielokrotne udziela Administracja specjalnych rabatów.

Aktualne wydawnictwa

KRAJOWEGO TOWARZYSTWA NAFTOWEGO

Ustawa Naftowa

z dnia 22 marca 1908 r.

cena zł 2.—

Ankieta

**w sprawie kodyfikacji polskiego prawa naftowego
rok 1925**

cena zł 1.50

Materiały do Ankiety

**w sprawie kodyfikacji polskiego prawa naftowego
rok 1927**

cena zł 2.—

Odbitki z „Przemysłu Naftowego”

„Sprawa reformy ustawodawstwa naftowego“

Prof. K. Bohdanowicz: „Projekt nowej ustawy naftowej
z geologicznego punktu widzenia“

Dr. A. Kielski: „Problemy polskiego prawa naftowego“

s. s.: „Kodyfikacja polskiego prawa naftowego“

s. s.: „Nowy projekt polskiej ustawy naftowej“

Cena po zł 1.—

do nabycia

**w Biurze Krajowego Towarz. Naftowego
Lwów • ul. Akademicka 17**

„MAŁOPOLSKA“

GRUPA FRANCUSKICH TOWARZYSTW NAFTOWYCH,
PRZEMYSŁOWYCH I HANDLOWYCH W POLSCE

LWÓW — PL. MARJACKI 8
WARSZAWA — PL. PIŁSUDSKIEGO 1
PARYŻ 1. RUE TAITBOUT

Kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego — Tłocznie — Gazolniane — Rafinerje — Zakłady Elektryczne — Fabryki Maszyn i Narzędzi Wiertniczych — Warsztaty Mechaniczne — Fabryki Beczek — Organizacje Handlowe w kraju i zagranicą

FABRYKA **MASZYN I NARZĘDZI WIERTNICZYCH**

GALICYJSKIEGO KARPACIEGO NAFTOWEGO
TOWARZYSTWA AKCYJNEGO

dawniej **BERGHEIM I MAC GARVEY**

w GLINIKU MARJAMPOLSKIM

dostarcza :

Wszelkich maszyn, urządzeń i narzędzi wiertniczych — Maszyn i aparatów dla rafinerji nafty — Wyciągów, pomp oraz wyrobów kutych żelaznych i stalowych, surowych i obrobionych

Poczta i telegraf:
Glinik Marjampolski
Telefon: **Gorlice Nr. 17**

Stacja kolejowa: **Zagórzany**
Przystanek kolejowy:
Glinik Marjampolski